

Vsebina 1.—2. zvezka.

	Stran		Stran
Molimo za svoj narod	1	Pregled zgodovine frančiškanov med	
Mali oficij blažene Device Marije	3	Slovinci	17
Asketična šola ali vadnica popolnosti	8	Spomini iz misijonskega življenja	27
Previdnost tretjerednikov v govorjenju	14	Dopisi	32
		Priporočilo v molitev	32

„Cvetje“ izhaja v začetku vsakega drugega meseca. Naročnina znaša za celo leto 10 Din. — Naslov za naročila »Cvetje«, frančiškanski samostan v Ljubljani.

Spisi o sv. Frančišku Asiškem v dosedanjih letnikih »Cvetja«.

- Povesti iz življenja sv. Frančiška in tovarišev I. v vseh dvanajstih zvezkih. Premišljevanja o prečastljivih ranah sv. Frančiška. II. v vseh 12 zvezkih. Življenje brata Junipera III. Življenje zv. br. Egidija III.
- Op. Ti štirje spisi so prevod iz Cvetličja ali Fioretti.
  - Življenje sv. očeta Frančiška III. v vseh 12 zv.
  - 31 premišljevanj o življenju sv. o. Fr. XVIII. XIX. XX.
  - Življenje sv. Fr. pisano od treh tovarišev XX. XXI.
  - Življenje sv. Fr. sestavljeno v XIII. stoletju XIX 76 itd. (v desetih zv.)
  - Tom. Čelanskega kratka legenda sv. Fr. V. 9 in nasl., XLIII 66.
  - Sončna pesem sv. o. Fr. I. 9 in 153, XXXIII. 291.
  - Pisma sv. o. Fr. I. (17 pisem na več str.)
  - Pregovori (izreki) sv. o. Fr. II. 31.
  - Opominjevanja sv. Fr. svojim bratom II. 61 in nasl.
  - Vsakidanja molitev sv. Fr. II. 110.
  - Molitev sv. Fr. (k presv. R. T.) XII. 84.
  - Oficij sv. Fr. XIX. 238, 277, 306 (razlaga).
  - Pesem za praznik sv. o. Fr. (cerkv. himna) I. 289 — I. Vesp. IV. 289 z razlago.
  - Blagoslov sv. Fr. XXIII 253.
  - Sv. Fr. prejme na gori Alverniji sv. rane I. 175, XLI. 39, 90, 114, XLII. 116, 146.
  - Petnedeljska pobožnost na čast 5 ran sv. Fr. VI. 193, VIII. 48.
  - Jaslice sv. Fr. I. 380, XL. 121.
  - Kozarec sv. Frančiška XIV. 319.
  - Podoba sv. Fr. (dogodek) XVIII. 14.
  - Sv. Fr. in jagnje XX. 175.
  - Sv. Fr. v Zagrebu VI. 85.
  - Sv. Fr. v Zadru (Prim. Nova revija V. 228) XVI. 252.
  - P. Hartmana oratorij „sv. Fr.“ XIX. 281.
  - Pesmi o sv. Fr. XXXIII. 257, XXXV. 257, 263; XXXVI. 145, XXXVIII. 109, 152.
  - Sedma stoletnica rojstva sv. Fr.: I. 319, II. 317, 350; III. 288.
  - Priprave III. 257.
  - Okrožnica Leona XIII. IV. 1.

CVETJE

XLIV. tečaj.

V Ljubljani, januar - februar 1927.

1.-2. zvezek.

KOROŠEC:

Molimo za svoj narod!

Vsaki človek ima naravno, od Boga dano pravico, živeti in dolžnost življenje ohraniti. Isto pravico ima pa tudi vsaki narod in dolžnost članov istega naroda je ohraniti se. Slovenec ima torej naravno eksistenčno pravico, to je pravico, da se ohrani, posebno pa še na svojih tleh, četudi mu to vzame katerakoli oblast. Nobena od Boga postavljena oblast nima pravice zatirati naroda, pač pa ima dolžnost ščititi vse podložne.

Človek ima dolžnost na pravičen način preskrbeti si to, kar potrebuje, da si ohrani življenje in zdravje; priti pa more v take stiske in težave, da si z lastno močjo ne more več prav pomagati. Tedaj je dolžan k Bogu zdihovati za pomoč — dolžan je moliti. (Glej št. 5. v katekizmu, kedaj je treba moliti).

„Kedor moliti prav ne zna, naj se na morje poda“, pravi pregovor. V sili se tudi mlačni nauči moliti. Bog pa tudi sam naravnost terja od nas, da molimo, če hočemo, da prejmemo. „Prositate in boste prejeli.“ „Kedor prosi, prejme, kedor pa ne prosi, ne prejme,“ pripominja sv. Terezija. Zato piše sv. Jakob: „Nimate, ker ne prosite“.

Božja volja je, da so na svetu razni narodi. Gotovo je pa tudi božja volja, da se ti narodi ohranijo. Če pa zajdejo ti v take stiske in težave, da si z lastno, človeško močjo ne morejo več prav pomagati, ali če je celo njihov obstanek v nevarnosti, tedaj so brez dvojbe dolžni moliti in prositi za božje varstvo in pomoč, če hočejo, da se ohranijo.

Naš narod je sedaj v resni nevarnosti, če ne v celoti, pa vsaj velik del na severu in jugu. Pravica in tudi dolžnost listov je, da to narodu povejo in ga opozorijo na dolžnost molitve, če hoče, da se ohrani. Splošno se premalo zavedamo, da moramo v kritičnem položaju, v katerem se nahaja naš narod, mnogo moliti za rešitev. Vse prepuščamo nekemu slepemu slučaju in se tolažimo z otročjim upanjem, da bo že boljše, da naš narod ne bo propadel, niti v celoti, niti v posameznih delih. Toda slučaj, to je prazna beseda; Bog vodi usodo narodov! A Bog terja od nas, da storimo sami,

kar moremo, potem pa zaupamo Vanj in molimo. Naš optimizem, naše veselje upanje se mora opirati na trdne opore. Da mi trdno upamo, da bo boljše, in da naš narod ne bo propadel, pa upajmo le, če bomo delali in molili!

Rekel sem: Naš narod je v resni nevarnosti; rečem še več: velik del našega naroda umira!

Ozrimo se samo proti severu, na Koroško. Kraji, ki so bili za časa Andreja Einspielerja še slovenski, so zdaj že nemški. Toda ne samo ob narodni meji, naš narod na severu umira na vsem ozemlju od Karavank do Gospešvete. 100.000 pripadnikov našega naroda je tu izpostavljenih neposredni nevarnosti narodne smrti. Slep mora biti, kedor ne uvidi, da je popolno ponemčenje slovenske Koroške samo vprašanje časa, če bo šlo v tem toku naprej. Ponemčevanje napreduje s hitrimi koraki. Naš čolnič na Koroškem se potaplja, a na zahodu in v sami sredini je močno ogrožen.

Toda naš narod ima pravico živeti. Ta naravna pravica do življenja pritiče celemu narodu in tudi posameznim delom. In ker imamo pravico do narodnega življenja, imamo tudi pravico, da molimo, naj Bog našega naroda ne prepusti smrti. In če se hočemo ohraniti, je naša dolžnost, da se te pravice tudi poslužimo.

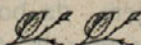
Toda ne samo obmejni deli našega naroda so v nevarnosti, da se nam zgubijo, ve s naš narod je v nevarnosti!

Naš narod živi na zelo pomenljivem delu zemlje. Germansko, romansko in slovensko pleme se bori za to ped zemlje. Lastnik te zemlje je Sloven, to smo mi, a zgolj človeško soditi imamo najmanj upanja do zmage v tem boju, ker smo najšibkejši. Brez božjega varstva in pomoči se ne bomo ohranili, ne bomo zdržali.

Zato je potrebno, da organiziramo molitev za ohranjenje naroda. Treba je zaupne in stanovitne molitve. Treba je organizirane molitve, da ne moli za svoj narod samo ta ali oni pri tej ali drugi priliki nekaj, mariveč da celi narod, da mi vsi, ki verujemo in zaupamo v moč molitve, trajno in stanovitno molimo za rešitev in ohranitev svojega naroda.

Včasih se prebudim ponoči in mi stopi tako živo pred oči, kako nam gine naš narod na severu in zahodu. In čuden mrz mi spreleti srce. To je strah in skrb ob bridki misli, kako nevdržljivo napreduje potujčevanje. Še nekaj desetletji in vsa ta lepa zemlja — če Bog ne poseže vmes — ne bo več naša, vsa bo za naš narod izgubljena, in potomci ljudi, ki zdaj še pripadajo k našemu narodu, ne bodo več naši. In spomnim se včasih na izrek Jezusov v K. Galilejski: „Moja ura še ni prišla.“ O Marija, pomakni se svojo vsemogočno priprošnjo kazalec na uri naprej, da Gospod poreče: Prišla je ura uslišanja, prišla je ura rešitve! O Marija, Pomočnica kristjanov, reši nas, mi se potapljam.

Naš narod umira, zato bratje in sestre: molite!

Mali oficij blažene Device Marije.

Dalje.

»Tebe Boga hvalimo«.

Za tretjim branjem sledi v oficiju zahvalna pesem, ki je prehod iz nočna k hvalnicam. Rimski brevir imenuje to pesem „himen sv. Ambroža in Avgušтина“, naš brevir ima nad njim napis: „Ambrozijanski himen“, kedo ga je zložil, pa ni dognano. Ta pesem ima tri dele. V prvem delu (1—13) poveličujejo troedinega Boga angelji, svetniki, sv. Cerkev, v drugem delu (14—20) hvali Boga Sina v včlovečenju, odrešenju in poveličanju ter ga prosi za pomoč, tretji del (20—29), je prošnja v raznih dušnih zadevah ter izraz zaupanja na božje usmiljenje. Prošnje tega dela so večina izražene z besedami psalmov.

V oficiju se moli ta pesem takoj po tretjem branju od božiča do nedelje sedemdesetnice, od velikenoči do adventa, na praznike Matere božje v adventnem in postnem času, na praznik sv. Jožefa, ki je v postnem času in če je praznik nedolžnih otročičev na nedeljo. Vse druge dni adventa, ves postni čas in na praznik nedolžnih otročičev, če je na delavnik, se pa pesem opusti in se moli: Odgovor po tretjem branju: »Srečna si« itd. Keder se pa moli ta pesem, pa tretji odgovor: »Srečna si« odpade, in se takoj po branju moli: »Tebe Boga hvalimo«.

Ta hvalospev, ki ga tudi mašniki molijo v svojem brevirju, obsega na kratko vso hvalo in češčenje izraženo v nočnih in v hvalnicah. Kaker je Marija zapela svoj „magnifikat“ t. j. „Moja duša poveličuje Gospoda“, tako se mi združimo ž njo v hvali Boga. V hvalospevu je pa tudi Marija sama poveličana v besedah: „nisi studil Device telesa“. Njeno telo je pri včlovečenju Sina božjega postalo prestol Najvišjega, Marija je stopila v najožje sorodstvo z Bogom, zato ji pa tudi gre za Bogom navišja čast. Primerno je torej, da molimo ta hvalospev tudi v Marijinem oficiju.

3. Hvalnice.

Psalm 92.

Poglavitna misel tega psalma je: Bog je Stvarnik in kralj nebes in zemlje, je pa tudi kralj božjega razodetja. Zložen je po neki čudoviti zmagi nad nasprotniki; z radostjo nad to nepričakovano zmago začne pevec povelečevati Boga kaker ves osupnjen: „Gospod kraljuje“. Veličanstvo zunanjega stvarstva je njegov plašč, njegova vsemogočnost je meč, s katerim je potolkel nasprotnike: „oblečen in opasan je z močjo.“ Njegovo gospodstvo ni samo od časa vstvarjenja, ampak je večno. Vsi poskusi nasprotnikov, de bi strli njegovo oblast, so vničeni. Kaker narasla reka so se zagnali vanj in kaker

peneči morski valovi so besneli nad njim z močno, veliko vojsko, pa so bili vničeni po moči Gospodovi, ki je na čudovit način pomagal svojemu narodu. Tukaj je pokazal, da so njegove besede, obljube in zapovedi resnične; on kaznuje vse, ki mu nasprotujejo; njegovemu vladanju se morajo ukloniti vsi, to terja njegova svetost.

V našem Marijinem oficiju molimo ta psalm, hvalimo Boga, ki je Marijo tako poveličal že na zemlji, še bolj pa v nebesih, poveljučujemo pa tudi Marijo, ki je bila Bogu tako dopadljiva, da jo je izbral za svojo hčer, mater in nevesto ter jo je vzel v nebesa. Na to nas posebno spominja pripev, ki ga molimo mej letom: „Vzeta je bila Marija v nebesa . . .“ Na to nas opozarjajo tudi besede ps. 44. v II. nokturnu: „Stoji pa kraljica na tvoji desnici v zlati opravi, v pisani obleki“. Mariji veljajo posebno besede tega ps.: „tvoji hiši gre svetost . . . vse dni.“ Saj je Marijino telo hiša, v kateri je prebival Jezus prestol, na katerem kraljuje ko včlovečeni Bog. — Lehko se pa v tem psalmu spominjamo tudi Marijine žalosti, ki jo je stiskala in se vanjo zaganjala ko „valovi reke in šumenje mnogih voda.“ Velika ko morje je bila njena bolečina pri Jezusovi smrti.

Psalm 99.

Ta psalm vabi celi svet v službo pravega Boga, kateremu smo dolžni hvalo za vstvarjenje, izvoljenje in za vse. „V njegova vrata . . . v njegov predvor,“ pomeni tempelj božji, sv. katoliško Cerkev. Ta je vsem odprta sè vsemi bogatimi darovi in milostmi.

V starem zakonu je bil ta psalm jutranja hvala za božje izvoljenje in vodstvo Izraelcev, v sv. kat. Cerkvi pa poveljučujemo Boga za vse, kar je Kristus za nas storil sam in kar nam daje na Marijino priprošnjo. Pripev tega psalma nam pa daje še sledečo misel: Veselimo se in hvalimo Boga, da je Marijo vzel k nebeški ženitnini, da je deležna slave in moči svojega božjega sina, ki sedi ko „kralj kraljev na zvezdnatem prestolu.“ Veseli stopimo „pred njegovo obličje“ — Bog je, pa je tudi Marijin sin. Mi smo pa Marijini otroci in po nji bratje Jezusovi, „njegovo ljudstvo, ovce njegove paše“. On nas hrani sè zemeljsko hrano, pa tudi sè svojim naukom, še celo sè svojim mesom in krvjo v sv. obhajilu. Ko Marijini otroci imamo posebno pravico do njegove ljubezni in usmiljenja. Zato hvaležni hodimo v njegovo hišo, „v njegova vrata, v njegov predvor“ in mu prepevajmo psalme, da bomo enkrat po Marijini priprošnji stopili „v nebeško stanico neveste“, v sveti raj.

Psalm 62.

Ta psalm je zložil David na begu pred Absalomom v puščavi Juda, lačen in „žejen, v pusti deželi brez potov in vode“. Psalm ima v prvem delu zdihljeje po Bogu, v drugem delu pa izraža upanje na zmago nad preganjavci.

Prva vrstica je kratek, pa presrčen zdihljaj k Bogu takoj zjutraj ob svitu, druga vrstica je nadaljevanje tega zdihljaja ter izraža koprnjenje po

Bogu. Zato se pevcu dozdeva zemeljsko bivanje pusto in dolgočasno. Kaker je preje hodil v svetišče, tako hodi v preganjanju v duhu pred Gospoda — živi v božji pričujočnosti — in hvali tudi na begu — mej delom in dnevnimi opravili — Gospodovo moč in slavo. Božja milost in nadnaravno življenje je več vredno ko najbolj zložno življenje; za to spoznanje moramo Boga hvaliti celo življenje in povzdigovati k Bogu roke v hvaležni molitvi. Molitev nasičuje dušo bolj, kaker nasiti telo mozeg in tolšča. Duša, ki moli, živi za Boga tudi v počitku; če se prebudi po noči, hiti prva misel k Bogu; tudi takoj zjutraj misli na Boga. „V senci tvojih perut“ t. j. pod božjim varstvom „poskakujem“ — sem vesel, ljubim Boga in nanj zaupam, ker vem, da me podpira. Naj se dvigajo proti meni nasprotniki — skušnjave — vsi bodo premagani — Gospod pa bo zmagovavec. Besede: „ki prisegajo pri njem“ pomenijo pobožne in pravične, ki na Boga popolnoma zaupajo v vseh nadlogah in poskušnjah.

Ta psalm je najkrajša in najlepša jutranja molitev. Dete, ki se v jutro prebudi, kliče mamo, hoče mleka. — Prva misel bogoljubne duše mora hietiti k Bogu: „Bog, moj Bog, k tebi čujem od svita. Mojo dušo žeja po tebi, po tebi hrepeni tudi moje telo“ — združenje Jezusa v sv. obhajilu. Zemlja je taki po Bogu hrepeneči duši dežela izgnanstva — saj smo bili v resnici zavoljo Adamovega greha vsi njegovi potomci iz raja izgnani. Vender se nima za zapuščenega Evinega otroka, ker na mater zaupa in ve, da je Jezus Mariji dal veliko moč, da se svojo priprošnjo pri Bogu Sinu vse doseže. Izgnani smo bili in smo še, toda zapuščeni nismo — ne od Boga in ne od Marije. Zato pa tudi še vedno upamo na božje usmiljenje in Marijino ljubezen, zato tudi še molimo.

Hvalospev treh mladeničev v ognjeni peči.

Najprej moramo omeniti, kako je ta hvalospev nastal.

Prerok Danijel je bil v babilonski sužnjosti ko mladenič. Ker je pa kralju Nabuhodonozorju sanje dobro raztolmačil, je postal kraljevi namestnik v Babelu. Ker je pa raje ostal na kraljevem dvoru, je prosil, naj to častno službo izročijo njegovim prijateljem Ananiju, Azariju in Mizajelu. Kaldejci so jih zato zavidali in so svetovali kralju, naj postavi velik zlat kip malika, pred katerim se morajo na glas trompete vsi pokloniti; če kedo tega ne bi storil, naj ga pošlje v ognjeno peč. Trije mladeniči se niso povelju pokorili, ampak so rekli kralju: „Če nas hoče Bog, kateremu služimo, rešiti, nas bo rešil iz ognjene peči in iz tvojih rok, ako pa ne, potem vedi, da tvojim bogovom ne bomo služili in zlate podobe ne molili.“ Kralj se razsrdi, ukaže peč sedemkrat močneje zakuriti in mladeniče notri vreči. Može, ki so jih notri vrgli, je plamen umoril, mladeniči so pa mej plamenom sredi peči hodili in slavili Boga. Angelj je namreč k njim prišel v peč in je plamen iz peči pognal, da jih ni požgal ali jim škodoval. Kralj preplašen spregovori: „Ali nismo tri može notri vrgli? Jaz pa vidim štiri in četrti je sličen sinu bogov.“ Takoj ukaže, naj nihče ne govori proti Bogu, ki zna tako rešiti.

Hvalospev treh mladeničev je v našem oficiju malo skrčen; po dve vrsti ste vzeti za eno. V sv. pismu (Dan. 3, 57) se ponavljajo za vsako vrsto besede: „hvalite in poveličujte ga na veke.“ V brevirju so pa te besede le v začetni in zadnji vrsti (zadnje in predzadnje vrsto v brevirju je pridjala sv. Cerkev). Lahko si mislimo, da je prvi del vsake vrste pel angelj, drugi del: „hvalite in poveličujte ga na veke“, so pa ponavljali mladeniči.

Hvalospev je zelo lepo sestavljen. Najprej vabi vsa Gospodova dela v stvarjenju, naj slavijo Boga. Mej vstvarjenimi bitji so prvi angelji, potem nébes z gornjimi vodami, sonce, luna, zvezde, nato pa vse, kar se po mislih Hebrejcev proizvaja v zraku: toplota, mraz, dež, rosa, vetrovi itd. Potem prejde na zemljo; tu imenuje najprej mrtvo naturo: gore, griče, zelišča, studence, reke, morja, nato živali v vodi, pod nebom, na zemlji; slednjič pride na vrsto človek: Izraelci ko izvoljen narod, duhovniki ko zastopniki ljudstva pred Bogom sè svojimi služabniki in sè vsemi pobožnimi. Prav na koncu vseh pa yabijo še sebe prav po imenih. Zadnji dve vrsti je pa dostavila Cerkev.

Na koncu tega hvalospeva se opuščajo besede: Slava Očetu itd. ker celi hvalospev ni drugo, kaker neprestan izraz božje slave.

Ker smo mi, grešni ljudje, preslabotni, da bi mogli Boga dostojno in dovolj počastiti, zato kličemo z mladeniči vse stvari, naj se v hvali Boga z nami združijo. Na Mariji je Bog napravil večji čudež, kaker na mladeničih v ognjeni peči. Teh se plamen ni doteknil, Marije pa greh ne. Ostala je neomádeževana, četudi je mati postala in je devica pred rojstvom, v rojstvu in za rojstvom svojega božjega Deteta. — Pripev nam kaže, v kakšnih mislih naj ta hvalospev molimo: Vse stvari naj Boga slavijo in Marijo časte, ker smo po nji „deležni sadu življenja“. Sad življenja je Jezus, Marijin sin. Ta nam je vrnil po prvem grehu izgubljeno nadnaravno življenje na drevesu križa, ohranjuje nam je v presv. R. T. Zato imamo dolžnost poveličevati njega in Marijo, ki nam je to življenje posredovala.

Psalm 148.

Besede predzadnje vrste tega psalma: „in je povišal rog svojega ljudstva“ naznanjajo, da je pevec ta psalm zapel ob neki rešitvi iz sužnosti in težav. Ta pesem je podobna hvalospevu treh mladeničev; tudi tukaj kliče pevec naturo, živali in ljudi k poveličevanju Boga. Zadnji dve vrstici povesta, da je cilj vseh stvari poveličevanje Boga. Ta cilj bodo dosegle, ko bo odrešenje popolnoma dopolnjeno ob koncu sveta.

Najprej kliče nebeške prebivavce: iz nebes, na višavah, angelje; vojne moči, tu je misliti na zvezdnato nebo, ki si ga psalmist predstavlja ko velikansko vojsko. „Nébes nebesa“ zaznamuje najvišja nebesa, ki si jih misli nad nébesom. Z neba stopi pevec na zemljo; tu vidi prikazni v zraku, gorovje, živali, nazadnje človeka: narode, stanove, različno starost; vse vabi k slavljenju Boga. — Rešitev Izraeljcev iz babilonske sužnosti je podoba našega odrešenja po Kristusu. Za to rešitev se imamo zahvaliti Kristusu in

njegovi Materi. Ta dobrota je za nas izredno važna, zato moramo biti hvaležni Bogu in Mariji. Marija je našemu nasprotniku strašna kakor vrejena vojska; hudobni duhovi se bojijo že njenega imena. Molimo ta psalm v tistem duhu, kakor prvi psalm tretjega nokturna (str. 19*). Na to nas opozarja tudi pripev tega psalma.

Poglavje.

To je kratko branje iz „Visoke pesmi“. Preroško popisuje kako hvaležno in častijo Marijo pobožne duše sv. Cerkve in sveti v nebesih „hčere Sijonske in kraljice“. „Sijon“ pomeni sv. Cerkev, „kraljice“ so pa sveti v nebesih, ki so zaročeni s Kristusom, torej „neveste Kristusove“.

Pesem.

Kaker so hvalnice v tesni zvezi sè zornicami, tako je tudi vsebina pesmi v hvalnicah slična oni v zornicah. Latinska pesem se dobesedno ne da posloveniti, vsebina je pa izražena. Kaj vsebuje? Najprej nas opozori na dostojanstvo Marijino: nad zvezde je povzdignjena. Tisti, ki jo je vstvaril, je postal njen otrok in prejema hrano od nje; „Modrost“ zaznamuje Jezusa. Eva nam je zapravila zemeljski raj in vzela tudi nebesa, Marija nam je nebesa po Sinu zopet vrnila; zato jo imenujemo vrata nebeška, skozi katera morejo izgnani Evini otroci priti v nebesa. Ona je žarni dvor t. j. svetlo stanovanje čiste svetlobe, ki je njen Sin. Ta je prebival v njenem telesu. Prerok Ezekijelj piše: „Ta vrata bodo zaprta; ne bodo se odprla in človek ne bo šel skozi nje, ker je Gospod Bog Izraelov šel skozi nje in bodo zaprta knezu. Knez sam bo sedel v njih“ (44, 2—4). Marija je slavna Devica, nebeška Kraljica, božja Mati, druga Eva, posredovavka milosti, vodnica v nebesa, vzrok našega veselja in naše hvale do Boga. Kako primerno je, da jo ko tako slavimo v hvalnicah. — Ta pesem je bila sv. Antonu Padov. najljubša. Še na smrtni postelji jo je zapel in se ž njo ločil od sveta ter stopil v večnost. (Glej Facchinetti: Antonio di Padova 466. Milano 1925).

Zaharijev hvalospev.

Ta hvalospev je molil duhovnik starega zakona, Zaharija, oče sv. Janeza Krstnika, potem ko je bil Janez rojen in je nemi oče zopet mogel govoriti. Celi spev je presrčna zahvala za Odrešenika. Poglejmo posameznosti tega speva.

V prvi vrsti je rečeno „Izraelov Bog“, ne zato, kakor bi bil Gospod le Bog Izraelcev, ampak zato, ker so mej vsemi narodi le ti držali se upanja na Odrešenika. Zato pravi psalmist: „Poznan je Bog v Judeji, v Izraelu je veliko njegovo ime“ (25). Kaker so bili Izraelci „izvoljeno ljudstvo“, tako so Boga imenovali „Izraelovega“. Bog se je ozrl na svoje ljudstvo, ker je poslal obljubljenega Odrešenika.

„Rog zveličanja“ pomeni močno, izdatno zveličanje, ker rog v sv. pismu pogosto pomeni moč. Škof Martini ima v svojem ital. prevodu besedo knez nam, rog: „Povzdignil nam je kneza zveličanja v hiši Davida.“ Zaharija hoče

reči: V Davidovi hiši ali družini, ki je bila že delj časa zelo ponižana in stiskana, je Bog vzbudil staro slavo, ker je iz Davidovega rodu vstal Odrešenik. Kar so preroki že davno napovedali t. j. odrešenika in rešitev iz zmot, greha in dušne smrti, to se je zdaj dopolnilo; s tem je Bog skazal usmiljenje. „Zaveza“ pomeni ono zavezo, ki jo je Bog sklenil z Abrahamom in jo potrdil s prisego, potem jo ponovil Izaku in Jakobu, da bodo namreč v njihovem semenu blagoslovljeni vsi narodi, ker bodo deležni odrešenja. — Proti koncu pa napove tri stvari o Janezu: 1. da bo prerok Najvišjega in bo kazal s prstom nanj, katerega so drugi preroki le iz daljave gledali. 2. da bo Janez pripravljaj pot Gospodu; zato se je Janez imenoval „glas upijočega v puščavi“ t. j.: on le napoveduje njega, ki ima priti, on je le poslanec in napovedovavec velikega Kralja. 3. da bo učil znanje zveličanja v odpuščenje grehov. — Vse to je pa delo božjega usmiljenja, ne našega zaslužnja. „Vzhajajoči z višave“ je Mesija, Odrešenik, ki je prišel iz nebes, da razsvetli nevedne in v zmoti živeče, jih reši greha ter jih privede na pot resnice in do pravega miru.

Zdaj sledi pripev. Ko smo v oficiju hvalili, častili, poveličevali in slavili Boga in s tem častili tudi božjo Mater Marijo, se obrnemo zdaj proti sklepu posebej na Marijo z različnimi častnimi naslovi: „Blažena Bogoród-nica“, ker nam je rodila Jezusa, „vedno Devica“, kar jo odlikuje mej vsemi stvarmi, „tempelj Gospodov“, ker je v nji prebival Gospod „Svetišče Sv. Duha“, ker je spočela po Sv. Duhu obsenčena. Temu češčanju pristavimo takoj prošnjo za vse ljudi, za duhovnike, za pobožni ženski spol t. j. redovnice, mej katere spadajo tudi tretjerednice.

Ker smo pa združeno sè svetniki Marijo častili, pa se zavedamo svojih slabosti in grehov, zato se obrnemo še na svetnike in svetnice božje, naj za nas pri Bogu posredujejo za mir, za sv. Cerkev, za zveličanje vsih, za naše dobrotnike in verne duše v vicah.

P. KAJETAN KOGEJ:

Asketična šola ali vadnica popolnosti.

TRETJI DEL.

O sredstvih popolnosti.

(Dalje.)

7. Duhovno branje.

isto pravico kaker premišljevanje, prištevamo tudi duhovno branje k sredstvom krščanske popolnosti. Brez duhovnega branja si skorej dobrega in globokejšega premišljevanja misliti ne moremo. Duhovno branje podžiga in daje snov premišljujoči duši.

1. Pomen duhovnega branja.

Tisek in denar sta vladarja sveta. Če hočeš vedeti, kakšnih načel in nazorov je ta ali oni kristjan, ti je treba samo vedeti, kaj bere. Ako bere

dobro, bo dober kristjan, ako bere slabo, bo slab kristjan. To resnico nam spričuje vsakidanja skušnja. Dobro berilo je prava hrana naše duše. Berilu, čiger namen je lepo, spodbudno in čednostno življenje, pravimo duhovno branje. Glavni namen duhovnega branja ni, prisvojiti si ali razširiti svoje znanje v duhovnih rečeh, temveč da bi po njem vravnali svoje življenje in ga spravili v sklad z božjo voljo.

Duhovno branje je bilo že v stari zavezi v navadi. Mojzes se ni zadovoljil s tem, da bi se božja postava samo oznanjevala, ampak je hotel, naj bi bile božje besede tudi zapisane v knjigo; zato je rekel levitom, ki so nosili skrinjo zaveze: „Vzemite te bukve in jih položite zraven skrinje zaveze Gospoda“ (5. Mojz. 31, 26). Zakaj je bilo to ukazano? Gotovo zato, da bi jih ljudstvu večkrat brali. Prav tako je Mojzes zapovedal vsakemu izraelskemu kralju: „Ko bo pa sedel na prestolu svojega kraljestva, naj si prepíše to ponovljeno postavo v bukve, ter naj vzame rokopis od duhovnov Levijevega-rodu in naj jih ima pri sebi, ter naj jih bere vse dni svojega življenja, da se uči bati Gospoda svojega Boga in se držati njegovih besed in šeg, ki so v postavi zapovedane“ (5. Mojz. 17, 18—19).

Kako goreče je zlasti kralj David spolnjeval to zapoved, nam je priča ves njegov 118. psalm. Judovskemu ljudstvu so morali vsako leto na praznik šotorov prebrati postavo Gospodovo, kaker je Bog zapovedal po Mojzesu: „In ko je vse ljudstvo zbrano, moške in žene, otroci in tujci, ki so znotraj tvojih vrat; da poslušajo in se uče bati Gospoda, svojega Boga, in naj ohranijo in spolnujejo vse besede te postave“ (5. Mojz. 31, 12). Sčasoma so razen Mojzesovih knjig nastale še mnoge druge knjige, katere so v shodnicah prebirali pobožnemu ljudstvu. Zgodovinar Jožef Flavij celo trdi, da je slehrni hišni oče imel spisano postavo v svoji hiši.

Razen Izraelcev so tudi kristjani prvih stoletji veliko dali na branje sv. pisma in družih pobožnih knjig. Sv. Cerkev je v ta namen posvečevala krščanske mladeniče za bravece (lektorje) duhovnega branja, ki naj bi vernemu ljudstvu na svetih krajih brali iz svetih knjig, kedar bi duhovniki vsled zaposlenosti tega ne mogli storiti. V krščanskih občinah in družinah so verniki že tiste čase poleg sv. pisma radi prebirali tudi dejanja marternikov, razlago sv. evangelijev po cerkvenih očetih in apostolska pisma, posebno sv. Pavla.

Ta pobožni običaj so v poznejših stoletjih prevzeli redovniki in redovnice. Mnogi ustanovniki redov so v svojem vodilu strogo predpisali, da mora slehrna redovna oseba imeti vsaki dan odločen čas za duhovno branje; brati tudi mej obedom in večerjo je v redovih še sedaj v navadi. Ta naredba je prav modra, ker podpira duha pobožnosti in znanosti po samostanih.

Toda duhovno branje ni le za redovne in duhovske osebe velikega pomena, ampak za vsakega kristjana posebej. Kar trdi sv. Atanzij o redovni osebi, velja tudi o tretjerednikih, da namreč brez duhovnega branja ne morejo goreči ostati v službi božji, in brez njega bi se komaj dal ohraniti pravi redovni duh. Kaker se zemlja osuši, ako ne dobi moče od zgoraj,

ravno tako tudi naša duša zastane brez dobrih misli in spodbude, katero zajema največ iz duhovnega branja.

Dobra knjiga deluje kaker pridiga, v mnogih ozirih še bolje. Brati namreč moremo, kedar in kaker dolgo hočemo; lahko delj časa postojimo pri misli, ki nam vgaja; knjiga nas pa tudi ne vžali tako lahko kaker živa beseda govornika.

Ko beremo duhovno knjigo, govori Bog z nami; duhovna knjiga pa tudi v resnici ni drugega ko glas božji do nas. David jo primerja luči: „Tvoja beseda je svetilo mojim nogam in luč mojim stezam“ (Ps. 118, 105). Sv. Jakob prisposodablja božjo besedo „zrcalu, v katerem ogleduje človek obraz svojega rojstva“ (Jak. 1, 23), Jezus sam pa semenu, ki je zasejano v plodno zemljo. Že drobno zrno more v pripravnem srcu obroditi stoteren sad. Sv. Avguština so spreobrnila besede iz lista sv. Pavla: „Kaker po dnevu pošteno hodimo, ne v požrešnosti in pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti . . .“ (Rim. 13, 13).

Ko sta se Frančišku pridružila prva tovariša, Bernard iz Kvintavale, premožen asiški meščan in Peter Katani, kanonik in doktor obojnega prava, ju je peljal v cerkev sv. Nikolaja, da bi zvedel iz sv. evangelija, kaj name-rava Bog z njimi. Odprl je knjigo in naletel na sledeče besede: „Ako hočeš biti popoln, pojdi in prodaj vse, kar imaš in daj ubogim“ (Mat. 19, 21.) Frančišek vzklikne: „To je življenje in vodilo naše. Storita kaker sta slišala.“ In resnično so začeli živeti življenje, kakeršnega svet do tedaj še ni videl.

Veliko moč ima božja beseda raz pridižnico, ali še mogočniji je njen glas, kedar vdarja na naša srca iz dobre duhovne knjige.

2. Korist duhovnega branja.

Da je koristno duhovne knjige brati, o tem nam govore svetniki, cerkveni očetje, pisatelji in učeniki duhovnega življenja. Koliko jih je, ki so se po duhovnem branju spreobrnili in iz grešnikov ali mlačnih postali veliki svetniki.

Znano je, da je bil sv. Avguštín v mladosti ves obdan od strasti, grehov in zmot; ko je pa prebiral dela apostolov in liste sv. Pavla, se je po mnogih notranjih bojih odpovedal manihejskim blodnjam in grešnemu življenju. Premišljevale je življenje služabnikov in služabnic božjih je srčno zaklical: „Kar so ti in oni zamogli, zakaj ne bi tudi ti Avguštín!“ Postal je svetnik in najimenitniši učenik zapadne sv. Cerkve, njen ponos in dika.

Do podobnega sklepa je prišel sv. Ignacij Lojola. Na posteljo priklenjen vsled rane, zadobljene v vojski, je želel dobiti v roke kako zabavno knjigo, ki bi mu delala kratek čas. Vojaškemu okusu primerne knjige niso imeli pri rokah, zato so mu dali življenje svetnikov. Mladi častnik spočetka ni imel nad svetim branjem nikakega zajemanja; kmalu je pa začela v njegovi duši delovati milost božja. Polagoma je v legendah svetnikov odkril več posnemanja vrednih zgledov, kaker popreje v knjigah o junaških delih vitezov. Sklenil je darovati svoj meč nebeški kraljici in stopiti pod prapor troedinega

Boga in se boriti le za sveto stvar. Milost božja je zmagala in je s toliko silo delovala v njem, da je postal ustanovnik Jezusove družbe.

Tudi sv. Andreja Avelinskega so posvetile dobre knjige. Kot odvetnik je Andrej pred sodnijo zagovarjal enega izmej svojih prijateljev; pri zagovoru mu je ušla neka laž. Kmalu nato je bral v sv. pismu: „Usta, ki govore laž, umorijo dušo“ (Modr. 1). To žuganje sv. pisma je Andreja tako prevzelo, da se je odpovedal službi in svetu; stopil je v teatinski red, kjer se je povspel do visoke svetosti.

Branje svetih knjig napolnuje dušo sè svetimi mislimi in željami. Te misli nas potem spremljajo ne le pri molitvi in družih bogoslužnih opravilih, ampak povsod; posebno mogočna podpora so nam pri premišljevanju. Sv. Bernard razlaga besede sv. Janeza: „Iščite in boste našli,“ ter piše: „Iščite z branjem in boste našli s premišljevanjem; branje daje hrano ustam, premišljevanje jo pa prebavlja.“

Duhovna knjiga ima velikansko moč, večjo kaker živa beseda. Pridigo večkrat hitro pozabiš, knjigo imaš pa vedno pri rokah, zopet in zopet jo lahko prebiraš in premišljuješ; pridigo človek rad obrača na druge, ni pa tako lahko pri branju dobre knjige, ki sega globoko v človekovo dušo, kar je pridigarju težje doseči.

Sedaj pa še malo bolj natanko pogledjmo, kako govorijo o koristi duhovnega branja sv. pismo, sv. očetje, cerkveni učeniki in lastna skušnja. Ali tudi sv. pismo priporoča branje svetih in sploh duhovnih knjig? Gotovo. V psalmih kralja Davida naletimo velikokrat na besede, ki nas spodbujajo k duhovnemu branju. Tako blagruje psalmist tistega, ki Boga ljubi in drži njegovo postavo; primerja ga rodovitnemu drevesu: „In je enak drevesu, ki je zasajeno ob potokih, in daje sad ob svojem času; njegovo listje ne obleta, in vse, karkoli počenja, mu gre po sreči“ (Ps. 1, 3). — Potoki so po razlagi sv. Janeza Damaščana branja iz sv. pisma in drugih svetih knjig. Kaker ima namreč drevo ob potoku vedno dovolj vlage, da cvete in obrodi sad, tako prejema duša iz branja duhovnih knjig vedno nove spodbude za čednost in gorečnost. — Tako rodovitno palmovo drevo ob potoku je bil n. pr. sv. Anton puščavnik. Dušno hrano je zajemal ta izredni mož iz svetih knjig, predvsem iz sv. pisma, katere je premišljeval prebiral in dosegel toliko svetost, da je postal duhovni oče vseh samostanov intrijske puščave v Egiptu. — Sv. apostol Pavel spodbuja Timoteja, svojega učenca in sodelavca v vinogradu Gospodovem k branju sv. pisma z besedami: „Ker ti je od mladosti znano sv. pismo, katero te zamore podučiti za zveličanje po veri, katera je v Kristusu Jezusu. Vse pismo, od Boga vdihnjeno, je koristno za učenje, za prepričanje, za posvarjenje, za podučenje v pravici, da je popoln človek božji, in za vsako dobro delo pripraven“ (2. Tim. 3, 15—17). In prav tistega Timoteja, kateri je na svojih apostolskih potih imel navado brati sv. pismo po raznih krščanskih občinah, nujno opominja, naj to delo goreče nadaljuje in mu piše: „Nadaljuj z branjem, opominjevanjem in podučevanjem, dokler jaz ne pridem“ (1. Tim. 4, 13).

Da duhovno branje razsvetljuje in ogreva naše duše za vse dobro in blago, razodevajo besede sv. Pavla v listu do Hebrejcev, kjer piše: „Živa je namreč božja beseda in močna in ostrejša ko na obe strani brušen meč, in seže do ločitve duše in duha“ (4, 12).

Živa je beseda, ki jo zajemaš iz duhovnega branja. Ona te ne bo pustila v mlačnosti in zaspanosti, mariveč te bo zmirom dramila in ohranjela na potu popolnosti. Če si v tem ali onem stanu, v številu gorečih ali mlačnih, duhovno branje ti bo v korist.

Sv. cerkveni očetje in učeniki duhovnega življenja obe-tajo bogate sadove od duhovnega branja. Sv. Jeronim je pisal svoji duhovni učenki Salvini: „Skrbi, da boš vedno imela kako pobožno knjigo, da se boš mogla z njo zavarovati proti slabim mislim.“ — Duhovno branje je po naku ravno istega učenika ogledalo, v katerem more naša duša videti in oprati svoje madeže. Sv. Demetriji piše: „Namesto ogledala rabi duhovno branje.“ Ko govori sv. Gregorij o duhovnem branju, pravi: „Tu spoznamo zgubo in napredek v duhovnem življenju; tu opazimo ali smo slabši ali boljši na potu popolnosti.“

Sv. Izidor trdi: „Če molimo, govorimo mi z Bogom, če beremo duhovno knjigo, govori Bog z nami.“ — Sv. Janez Klimak pa piše: „Branje duhovnih knjig razsvetljuje duha in stori dušo v Bogu zbrano; zakaj ono vsebuje besede Sv. Duha, ki so dovolj pripravne, tiste, ki jih poslušajo, v vsakem oziru voditi in vladati“ (Grad. 27).

Sv. Avguštin piše sam o sebi: „Ko grem na prijetne trate sv. pisem, trgam tamkaj sveže zelenje lepih rekov, zbiram in uživam jih. Če na tak način njih sladkost okušam, ne čutim tako trdo trpkosti tega utrujenega življenja“ (L. med. c. 22). Svojega spovednika ne moremo imeti vedno pri sebi, ne moremo vedno poslušati pridig, ki nas vodijo po potu popolnosti, vse to nam nadomeščajo dobre knjige“ (Nevesta Krist.).

Naj navedemo h koncu še besede pobožnega kardinala Bone, ki piše: „Kaker se telesno življenje ne da ohraniti brez telesne in minljive hrane, tako tudi duša zapade smrti, če ne dobi svoje hrane od duhovnega branja; zakaj človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki pride iz božjih ust“ (Tageslauf str. 52).

Utegnil bi kedo vprašati: Kaj pa je z onimi kristjani, ki brati ne znajo? Ali se ti ne morejo spopolniti in posvetiti? Le pomiri se, cenjeni bravec! Četudi duhovno branje jako priporočamo, moramo vendar pristaviti, da to ni edino in tudi ne nenadomestljivo sredstvo krščanske popolnosti. Nekateri domnevajo, da je bil veliki puščavnik sv. Anton nevesč branja in pisanja. Pravijo namreč da ga je neki modrijan vprašal, kaj dela v puščavi toliko let, ko si ne more privoščiti vžitka, ki se črpa iz branja knjig; svetnik pa da mu je odgovoril: „Narava je meni knjiga, ki mi vse drugo nadomešča.“ — Če so ga nekateri vsled njegovega neznanja v svetnih znanostih smešili, je skromno vprašal, kaj je prej, pamet ali znanost, in katera izmed obeh je drugo porodila. In ko so mu odgovorili, da gre pamet pred znanostjo, se je svetnik skliceval na njih lastno pričevanje (Buttler I. 371). —

Žalostno bi bilo, ko bi kristjani, ki ne znajo brati in pisati, ne imeli tolažbe, da se morejo tudi brez branja nabožnih knjig zveličati in posvetiti, saj se je vendar na tisoče svetnikov, ki niso imeli nikedar knjige v roki. — Sv. Bonaventura je priložnostno rekel bratu Egidiju, da more tudi preprost človek, da vsaka stara ženica, Boga ravno tako popolnoma ali pa še bolj ljubiti kaker imenitni bogoznanci; brat je ves iz sebe tekal po vrtu okrog in na ves glas vpil: „Pridite sem, vi priprosti in neuki ljudje; pridite ve pobožne ženice, pridite vsi in ljubite našega Gospoda Jezusa! Vi ga morete ljubiti in bolj ljubiti mimo očeta Bonaventure in najsposobniših bogoznancev.“

Sv. Veronika milanska je v svoji mladosti silno koprnela po samostanskem življenju. V red sprejeta, se je posebno posvetila češčanju Brezmadežne. Ker je bila neuka, se je morala še le v samostanu učiti brati in pisati. Ravno to ji je pa delalo velike težave. Pri Mariji je iskala pomoči in in Brezmadežna jo je takole potolažila: „Ne vznemirjaj se, otrok moj! Dosti je, če poznaš tri črke. Prva je čistost srca, ki obstoji v tem, da Boga nad vse ljubiš, njegove stvari pa le zaradi njega. Druga je potrpežljivost, da nikoli ne godrnjaš in nisi nestrpna pri napakah bližnjega, ampak jih udano prenašaš in moliš zanj. Tretja je premišljevanje Kristusovega trpljenja, katero opravljaš slehrni dan ob določenem času“ (Buttler I. 260).

Ta zgodbica bodi v tolažbo njim, ki brati ne znajo in se ne morejo posluževati spodbudnih knjig. Iskrena ljubezen do Boga in do bližnjega, sveta potrpežljivost in vsakidanje premišljevanje trpljenja Kristusovega, jim nadomesti vsako duhovno knjigo; zraven naj tudi pridno poslušajo božjo besedo v cerkvi in jo obračajo na se, in posvetili se bodo brez knjige!

Pa tudi skušnja uči, da duhovno branje zelo pospešuje napredovanje v popolnosti in podpira ter lajša premišljevanje. Z branjem si prisvajamo vedno več znanja v božjih in duhovnih stvareh. Brez duhovnega branja dobre misli vsahnejo, blagi nagibi se poizgubijo, trdni sklepi osušijo in premišljevanje ne doseže svojega namena. Kristjan brez duhovnega branja ne zna govoriti duhovnega jezika svetnikov, pa tudi ne premišljevat, kaker bi bilo prav.

Komer premišljevanje težave dela, naj se marljivo poprime duhovnega branja, in kmalu bodo dobre misli pregnale posvetne in ničemrne, in tudi v zadregi ne bo, kaj in kako naj premišljuje. Sv. Terezija pripoveduje, da je v prvih letih svojega redovnega življenja imela veliko težav s premišljevanjem. Ko je pa sčasoma ko redovnica razširila svoje duhovno obzorje in je slehrni dan opravljala duhovno branje, ni samo lahko premišljevala, ampak je celo lepe nauke napisala o duhovnem življenju.

Duhovno branje je res bogata zakladnica lepih misli, srčnih čustev in spodbudnih nagibov, iz katerih se porajajo odločni sklepi, svoje življenje vravnati po Jezusovih naukih. Koliko koristi imamo lahko od dobrega duhovnega branja!

Če pa ne bereš duhovnih knjig, ne boš nikoli prav spoznal hudobijo greha in odličnost čednosti. Zakaj se včasih še precej verni kristjani tako

malo greha boje in tako malo hrepene po čednosti? Prav pogosto zato, ker nimajo pravega spoznanja o grehu in čednosti. Spoznanja pa ni, ker ne ljubijo duhovnega branja. Sv. Gregor Veliki primerja duhovno branje ogledalu, v katerem gleda duša svoje notranje stanje. To ogledalo ti pove, kako daleč si že v čednosti, pa tudi, kako daleč si še od popolnosti. Duša moja, ogleduj se rada v tem ogledalu!

P. MAVRICIJ TERAŠ, kapucin.

Previdnost tretjerednikov v govorjenju.

(Vodilo II. 10.)

Le malo je takih ljudi, ki bi mogli živeti sami za sebe in bi jim ne bilo treba občevati z drugimi. Okoličnosti življenja nas navezujejo drug na drugega; z drugimi moramo občevati in govoriti. Zunanje občevanje je odsev notranjega mišljenja. Zato mora iz govorjenja tretjerednikov odsevati strah božji, odkritosrčnost in prijazna resnost. Paziti morajo, da sè svojim jezikom ne žalijo Boga in svojemu bližnjemu ne dajejo pohujšanja. Zato jim tudi redovno vodilo naroča: „Razen v potrebi naj nikedar ne prisegajo. Nesramnega govorjenja in nespodobnih šal naj se varujejo.“ S temi besedami opominja redovno vodilo tretjerednike; 1.) da ne smejo po nepotrebem prisegati in preklinjati in 2.) da ne smejo grdo govoriti. Oglejmo si to dvojno prepoved malo natančneje.

1. Ne smejo po nepotrebem prisegati in preklinjati.

S tem, da sv. Frančišek prepoveduje tretjerednikom lahkomišljeno in nepotrebno priseganje, jih hoče obvarovati pred zlorabo svetih imen. Seveda se sveta imena zlorablajo ne samo z lahkomišljeno ali krivo prisego, ampak tudi z lahkomišljenim izgovarjanjem sv. imen, najbolj pa s preklinjevanjem. Te tri stvari, namreč nepotrebno priseganje, lahkomišljeno izgovarjanje svetih imen in pa preklinjevanje, so torej tretjerednikom po redovnem vodilu strogo prepovedane. In to po vsej pravici!

Prisega je nekaj zelo imenitnega in zelo svetega, ker prisegati se ne pravi nič drugega, kakor Boga poklicati za pričo, da govorimo resnico ali da imamo voljo izpolniti svojo obljubo. Ke bi bili vsi ljudje resnicoljubni in pošteni, bi medsebojno zaupanje popolnoma nadomeščalo prisego. Ker se pa ne moremo vselej zanesti na samo besedo in poštenje ljudi, zato je klicanje Boga na pričo včasih potrebno in celo zadnje sredstvo, da se dožene resnica, brani pravica in izpolni obljuba. Kedar pokličemo Boga za pričo, spoznavamo javno pred svetom svojo vero v Boga, v njegovo pričujočnost, vsevednost, svetost in pravičnost. S tem izkazujemo božjemu imenu prav posebno počeščenje. Prisega je poseben način božjega češčenja.

Iz tega pa sledi, da bi bilo lahkomišljeno in nepotrebno priseganje onečeščenje božjega imena in zato tudi grešno. Brez važnega vzroka ne smemo nikdear Boga klicati na pričo. Vzrok pa je važen le tedaj, če nas postavna oblast sili k prisegi, ali če moremo s prisego napraviti veliko dobroto ali zabraniti veliko škodo. Za vsako malenkost ali celo v šali prisegati ni brez greha. Ravno tako tudi lahko greši, kedor se prisegi podobno izraža, n. pr.: „Pri moji duši,“ „Naj me Bog kaznuje, če ni res,“ itd. Tretjeredniki naj torej pazijo, da ne bodo kar lahkomišljeno prisegali. Naj se večkrat spomnijo na opomin redovnega vodila, ki jim lahkomišljeno priseganje prepoveduje.

Pa tudi lahkomišljeno izgovarjanje svetih imen je pregrešno. Sv. pismo nas opominja in pravi: „Imenovanje Boga pa naj ne bo vedno v tvojih ustih in k svojemu govorjenju ne mešaj imen svetnikov, ker to ni brez zadolženja“ (Sir. 23, 10). Druga božja zapoved pa se glasi: „Ne imenuj po nemarnem božjega imena!“ Iz teh svetopisemskih izrekov se jasno vidi, da moramo pred božjim imenom in pred vsemi stvarmi, ki so z Bogom v bližnji zvezi, imeti sveto spoštovanje. Nikaker pa ne spoštujejo svetih imen tisti, ki brez premisleka ob vsakem razburjenju in začudenju vzklikajo: „Jezus, Marija, krucifiks, zakrament, hostija“ itd. To se pravi sveta imena zlorabljeni za izražanje čustev, ki so vse prej kaker sveta in pobožna. To je zelo grda in pregrešna napaka, katere se morajo tretjeredniki skrbno ogibati.

Najbolj pa se božje ime onečeščuje in skruni s tem, da se zlorablja v kletev. V nepravem pomenu je kletev vsak neprimeren in oduren izraz nevolje in jeze, slabe navade in surovosti. Takšni izrazi so na primer: vrag, zlodej, hudič, prokletu, salamensko in podobno. Kedor izgovarja take besede brez premisleka in slabega namena, ne greši smrtno. Popolnoma brez greha pa tudi te besede niso, posebno tedaj ne, kedar je s takimi besedami združeno pohujšanje drugih. V pravem pomenu besede pa človek preklinja tedaj, kedar sam sebi ali pa drugim želi kaj hudega in zraven še morda zlorablja sv. imena. Tako je prava kletev, če kedo s premislekom resno želi bližnjemu, naj ga hudič vzame, naj ga strela ubije, naj na mestu umrje, naj se mu grlo posuši, roka otrpne itd. Pri takih kletvah napravlja človek samega sebe za sodnika in hoče, da bi Bog stregel njegovi želji in izvršil njegove obsodbe. Tak človek hoče imeti Boga za svojega hlapca in rabeljna, kar je seveda veliko poniževanje Boga. Takšno govorjenje je skorej vselej smrtni greh. Ravno tako je prava kletev, če se huduje kedo nad božjimi naredbami in preklinja vreme, dež, sušo, točo, ubožstvo, bolezen in ljudi. Najhujša kletev pa je preklinjevanje Boga, Matere božje, svetnikov in svetih reči. Žalostno je in človek se mora zgražati, da se najdejo med kristjani in celo med Slovenci take podle duše, ki se predrznejo z laškimi besedami na najgrši način oskrnjati božje ime in sramotiti Boga in Mater božjo. Človeka je naravnost strah in groza, ko sliši ne samo odraščene, ampak tudi otroke izgovarjati strašne besede: „Porka D.“, „Porka Mad.“ Takšne besede so strašno bogoklestvo, katero vpije v nebo po maščevanju. Kedor tako daleč zajde, da Boga in Mater božjo preklinja, njega bo tudi Bog preklel. Gorje hiši in družini, kjer imajo kakega bogokletneža. Prej ali slej jo bo zadela božja jeza in kazen.

Tretjeredniki so v prvi vrsti poklicani, da nastopijo in gredo v boj zoper grdo in surovo preklinjevanje, zlasti pa zoper strašno bogoklestvo današnjih dni. Ako bodo tretjeredniki druge odvrčali od kletve, se bodo gotovo tudi sami ogibali preklinjevanja.

2. Ne smejo grdo govoriti.

Tista točka, ki prepoveduje tretjerednikom nepotrebno priseganje, lahko-mišljeno izgovarjanje sv. imen in slehrno kletev, jim prepoveduje tudi nesramno govorjenje. S to prepovedjo je hotel sv. Frančišek obvarovati svoje duhovne otroke pred zelo grdo, pregrešno in pogubno napako.

Nesramno govorjenje je grda napaka, ker škoduje človeku na časti in dobremu imenu. Z nobenim drugim grehom se človek tako močno ne osramoti pred ljudmi, kakor z nečistostjo. Vsaki drugi greh ljudje prej pozabijo in odpustijo, le nečistih grehov ne. Če kedo nesramno govori, je nečist tudi v svojem srcu, tako sklepajo ljudje po znanem pregovoru: „Česar je srce polno, to rado iz ust gre.“ Kedor grdo govori, samega sebe blati in ponižuje ter grdi svoje dobro ime.

Nesramno govorjenje je tudi zelo pregrešno, ker se s takim govorjenjem žali ljubi Bog, ki sovraži vsako nečistost, pregrešno je tudi zato, ker nespodobno govorjenje skruni jezik, s katerim človek prejema Jezusa pri svetem obhajilu in tudi zavoljo pohujšanja.

Samo Bogu je znano, koliko nedolžnih otrok je že bilo z nesramnim govorjenjem pohujšanih in zapeljanih v nečiste grehe, o katerih niso imeli nobenega pojma. O takih pohujšljivcih in zapeljivcih v greh pa pravi Jezus Kristus: „Gorje tistemu, po katerem pride pohujšanje. Boljše bi mu bilo, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in se potopil v globočino morja.“ (Mat. 18, 6.) Kar velja o nesramnih pogovorih, velja tudi o nespodobnih pesmih in nedostojnih, dvoumih šalah. Vse karkoli zamore omadeževati čistost srca in vzbuditi nečiste misli in želje, je pregrešno in kristjanom prepovedano. Sv. Frančišek želi, da bi bili njegovi duhovni otroci prosti in čisti vseh nesramnih grehov. Zato jih izrecno svari pred nespodobnim govorjenjem, ker so ravno nespodobni pogovori začetek vseh nečistih grehov. Iz ust dobrega tretjerednika ne sme nikedar priti nobena grda beseda. Tretjeredniki morajo biti tako polni strahu božjega, imeti morajo tako nežno vest, da se bodo ogibali že vsake sence nečistosti. Pa tudi svojim podložnim in domačim ne smejo pustiti, da bi grdo govorili. Čast vsem tistim tretjerednikom, ki sami nikedar ne izgovorijo nobene nesramne besede in tudi ne trpijo, da bi kedo drugi vpričo njih in njihove družine grdo govoril.

Dar jezika ali dar govora je imenitna dobrota božja, za katero ne morejo ljudje biti dovolj hvaležni. Bog je podelil ljudem dar jezika, da bi ž njim Boga častili, bližnjemu koristili in sebi pomagali. Kristjani ne smejo nikedar rabiti svojega jezika za greh, ampak le za čast božjo, za blager svojega bližnjega in za zveličanje svoje duše.

Pregled zgodovine frančiškanov med Slovenci.

II.

Slovenski frančiškanski samostani.

2. Samostan: Novomesto.

naselitvi frančiškanov v Novem mestu je pripomoglo deloma to, ker Novomesto ni imelo samostojnega dušnega pastirja, temveč je dušno pastirstvo oskrboval mirnopoški kapelan, neposredni vzrok pa so bili turški vpadi na Slovenskem v 16. stoletju. Kaker že omenjeno so frančiškani bosansko-hrvaške provincije zgubili v prvi polovici 16. stoletja 27 samostanov. Redovniki so deloma bežali v slovenske kraje iskaje novih bivališč. Prišli so tudi v Metliko, kjer so se nastanili v zapuščenem samostanu templarjev pri cerkvi Matere božje, ki jo dandenes imenujejo „pri Treh farah“. Ondi so bivali približno do leta 1468. ali celo do časa, ko je bilo mesto popolnoma porušeno. Drugi samostan je bil istočasno zanje postavljen v Gradacu. Več o teh dveh samostanih pozneje. Na begu pred krvoločnimi Turki so se frančiškani ustavili v Novem mestu, kjer so začasno stanovali v zasebnih hišah. Umevno je, da stanovanje po zasebnih hišah ni moglo biti trajno: zato so prosili cesarja Friderika IV. za dovoljenje, da bi smeli ustanoviti samostan pri stari kapelici sv. Leonarda. Cesar je pisal v ta namen škofu Andreju v Firencah, takratnemu oglejskemu generalnemu vikarju, naj celo zadevo sè vsemi močmi pospeši. Ta je res prosil dne 31. oktobra leta 1469. kostanjeviškega cistercijskega opata p. Egidija, naj izroči frančiškanom cerkev sv. Leonarda in jim pomaga pri ustanovitvi samostana. In res je isti že 1. januarja naslednjega leta 1470. (Fajdiga piše¹⁾ 7. januarja slovesno izročil cerkev sv. Leonarda v oskrbo frančiškanom. Takoj isto leto (1470) so pričeli frančiškani sè zidanjem četverkotnega samostana, tako da je že leta 1472. moglo y njem prebivati nekaj redovnikov. Istočasno so začeli tudi širiti malo cerkvico. Ker jim je za vse to manjkalo prostora, je Elizabeta iz Črnomlja, vdova Janeza Snopovčana, kupila osem hišic in tri vrtove poleg cerkvice sv. Leonarda ter jih brez vsakih obveznosti dne 1. maja leta 1472. podarila frančiškanom. Zdaj so imeli stavbeni prostor za cerkev in samostan. Stroške za zidavo so najbrže krili meščani sami. Vdova grofica Barbara Paradaiser, rojena Linhart, je isti dan in leto podarila samostanu njivo na nasprotni strani Krke, ki je še sedaj samostanska.²⁾ Za prvo silo je bil tega leta samostan dogotovljen, v poznejših letih so dovršili razne prizidke: leta 1686. novo obednico s kuhinjo, leta 1694. so podaljšali samostan do ulice in konečno so leta 1722. prizidali klerikat za redovno gimnazijo ter prostor za knjižnico.³⁾

Kedaj je bila dozidana cerkev, nismo mogli dognati. Zidali so jo v presledkih, kaker kapiteljsko. Staro kapelico so podrli ter so pričeli zidati prezbiterij v gotškem slogu. Načrt je natanko tak, kaker oni kapiteljske cerkve, le da nima kripte. Neugodni časi, turški napadi so ustavili nadaljno zidanje tudi tu tako dolgo, da se je do takrat, ko so začeli zidanje nadaljevati, gotski slog popolnoma primrzil okusu stavbenikov in so gotškemu prezbiteriju prizidali ladjo v renesančnem slogu. Ko je leta 1576. vpepelil velik požar skorej vse mesto, je bila nova cerkev že dozidana. Pri tem požaru ni trpela nikake škode.⁴⁾ Tem več je pa trpela pri groznem požaru leta 1664. Tega leta je namreč zgorelo vse mesto razen kapiteljna, kapiteljske cerkve in nekaj hišic na Bregu. Zgorela je tudi frančiškanska cerkev, streha, strop, altarji, klopi, spovednice, orglje, kipi, zastave raznih društev, mašna obleka, knjige in arhiv, listine vse razen tistih, ki so bile shranjene v majhini skrinjici. Samostan je bil trdno oblokan, zato je zgorelo samo podstrešje.⁵⁾ Cerkev so kaj kmalu popravili in prenovili. Že leta 1668. so delali orglje. Prizidali so tudi sedanji stolp in dali novo pročelje po načrtu kanonika Matije Kastelica.⁶⁾

Samostan je prvotno spadal pod avstrijsko provincijo, dokler ga je ista leta 1559. obenem z ljubljanskim samostanom prepustila po turških vpadih osiroteli bosensko-hrvaški provinciji.

Glede delovanja treba omeniti, da so morali frančiškani kaker v Ljubljani tako tudi v Novem mestu izvojevati neprijetne boje sé svetno duhovščino. Prišlo je celo tako daleč, da so nekateri duhovniki grozili ljudem s cerkvenimi kaznimi, če bodo obiskovali frančiškansko cerkev ali jim dajali kakršnokoli podporo. Pregarjani redovniki so se obrnili na oglejskega patrijarha s prošnjo, naj jih zaščiti. In res jim je ta že 10. julija 1472 znova potrdil vse privilegije, katere jim je bil dal 21. februarja 1471 za večne čase. Dovolil je ne samo, da verniki lahko zadoste nedeljski dolžnosti v frančiškanski cerkvi, ampak da smejo frančiškani tudi pridigati in to po celem patriarhatu. Enemu od njih, ki bi ga določil redovni predstojnik, je dal oblast, da sme odvezati od patriarhu pridržanih grehov. Še bolj se je razvnel prepir, ko je bil 30. aprila 1494 ustanovljen v Novem mestu kolegiatni kapitelj. Šlo je v prvi vrsti za procesijo presv. Rešnjega Telesa, katero bi bili svetni duhovniki radi zabranili. Poleg tega so jih obdolževali, da niso v milosti božji, da nimajo pravice spovedovati, pridigati in pobirati milodarov. Očitani so jim celo, da so zapeljivci ljudstva in trdili, da kedor poslušaj manjše brate, bo ž njimi vred v peklu. Znova so se ti obrnili na oglejskega generalnega vikarja Frančiška Molona, ki jim je dne 3. oktobra leta 1499. znova potrdil zgoraj omenjene pravice. Ker pa nadlegovanja in preganjanja le ni hotelo biti konec, so se frančiškani leta 1510 obrnili na samega papeža. In papež Leon X. je 9. aprila 1514 res izdal bulo „Exponi vobis“ v zaščito frančiškanov. V njej naroča škofu Andreju Rosanskemu iz Italije, ki se je takrat mudil v Zagrebu in kostanjeviškemu opatu Arnoldu, naj zaščiti frančiškane, če treba tudi s pomočjo svetne oblasti in uveljavi dana naročila.⁷⁾

Na splošno so se pečali frančiškani, kaker v drugih samostanih, tudi v Novem mestu v prvi vrsti z dušnim pastirstvom. Delili so sv. zakramente, oznanjevali besedo božjo, ter se odločno postavljali v bran krivoverstvu. Sam mestni sodnik Andrej Geritič, je dal 27. aprila 1628 samostanu spričevalo, da je po goreči delavnosti frančiškanov iz mesta izginila nova luteranska vera in da se grešniki spreobračajo v mestu in okolici.⁸⁾

Leta 1731. so postavili križev pot na poti od samostana do božjega groba pri Grmu, kjer je bila zadnja postaja. Ker se je zlasti ob deževnih dnevih in po zimi ljudstvo le slabo udeleževalo pobožnosti, je gvardijan p. Beno Valtrajh (Waltreich) leta 1735. istega prestavil v cerkev.⁹⁾

Poverjena pa jim je bila za dolgo dobo tudi težavna naloga poučevanja in vzdrževanje gimnazije in deške ljudske šole. Razni razlogi, v prvi vrsti uboštvo, kateremu so upali odpomoči, je nagnilo Novomeščane, da so leta 1744. prosili cesarico Marijo Terezijo, naj osnuje v frančiškanskem samostanu gimnazijo, v kateri bodo frančiškani poučevali proti majhini odškodnini, ki jim jo bodo meščani plačevali. Ta odškodnina naj bi znašala 300 gold. letno in sicer v gotovini, čemer so se pa meščani upirali, tako da se je cela zadeva zavlekla za eno leto. Leta 1745. so se končno tudi za to odločili in prošnja je romala na Dunaj. Cesarica je poslala provincijalu p. Žigi Skerpinu poziv, naj se izreče o tej prošnji. Ta se je izjavil v dveh poročilih (8. januarja in 9. marca 1746.) za osnovo nameravane šole. Cesarica je naročila 6. maja leta 1746. provincijalu, naj napravi z mestnim starešinstvom pismeno pogodbo glede odškodnine, ki so jo frančiškanom obljubili za poduk. Dostavila pa je, da se zavoljo šole število frančiškanov nikaker ne sme pomnožiti. Kmalu za tem je 8. avgusta podpisala važno listino, s katero je dala novomeški gimnaziji pravico javnosti. Zapovedana pogodba je bila napravljena v Ljubljani 27. avgusta 1746 vpricho deželnega namestnika, ki jo je potrdil 17. septembra istega leta. Obsegala je v glavnem naslednje točke:

I. Frančiškanski red se zaveže preskrbovati poduk šestrazredne gimnazije s tremi učitelji in prefektom in sicer tako, da bodo mogli prehajati novomeški dijaki k oo. jezuitom v Ljubljano in obratno.

II. Mestno starešinstvo se zaveže sezidati šolsko poslopje na priličnem kraju, ne daleč od samostana, na Fričkovem zemljišču zraven frančiškanske cerkve, iz gimnazije na kor te cerkve pa morajo napraviti pokrit hodnik. Vzdrževanje poslopja in hodnika prevzamejo meščani.

III. Kot odškodnino za poduk in za šolske potrebščine se starešinstvo zaveže plačevati letno 300 gold. in to v štirih obrokih, vsak kvaterni petek, po 75 goldinarjev, vrh tega pa še pošiljati učiteljem vsaki teden po 12 funtov mesa v samostan, razen onih tednov, ko se frančiškani postijo.

IV. Meščani se zavežejo frančiškanom nikedar jemati pravice do poučevanja in je nikedar oddati kakemu drugemu duhovskemu redu.

V. Meščani si izgovore, da se mora vsako šolsko leto pričeti z brezplačno peto sv. mašo za cesarsko rodbino, zlasti za Marijo Terezijo, ki je milostno dovolila gimnazijo.

Frančiškanski definatorij je zboroval 1—6. septembra leta 1746. torej dva meseca pred otvoritvijo gimnazije, ter sklepal o pravilih, po katerih so se imeli ravnati učenci in profesorji. Najvažnije določbe so bile sledeče:

Šolsko leto se je imelo pričeti po vseh svetih 3. novembra. Prosta sta bila dva dneva v tednu, torek in četrtek. V postu je bila prosta le sredo, izvzevši sredpostni teden, ko sta bila tudi dva dneva prosta. Prosta sta bila tudi še najjemenitniša praznika frančiškanskega reda: sv. Antona Padovanskega in Porcijunkule.

Da bi se dijaki vadili v govoru, je ukazal definatorij osnovati v spodnjih štirih razredih komične dramatične vaje, in sicer enkrat na leto, v višjih pa po dvakrat.

Profesorjem je definatorij prepovedal dijake drugače kaznovati kaker sè zaporom, izključevati pa jih je smel le prefekt, toda le v najhujšem slučaju. Definatorij mu je zažugal hudo kazen, ako bi storil to brez velike potrebe.

Poleg tega je definatorij predpisal razne pobožne vaje: skupno nedeljsko sv. mašo, dvakratno mesečno spoved, vpeljal Marijino kongregacijo itd. Zajemljivo je, da je imel vsaki razred svojega zaščitnika ali patrona: prvi (Parvi) sv. angela variha, drugi (Principistae) sv. Petra Regalata, tretji (Grammatistae) sv. Bernardina Sijenskega, četrti (Syntaxistae) sv. Bonaventuro, peti (Rhetores) sv. Antona Padovanskega, šesti (Poetae) sv. Frančiška Asiškega.

Te v 22 točkah izročene svoje določbe je predložil definatorij redovnemu generalu, ki je pa pred potrditvijo zahteval, naj se preje praktično preizkusijo. Prefekt je sestavil sam nekoliko novih postav, jih kot nasvete predložil definatoriju, ki je obravnaval to stvar znova 31. avgusta 1747 ter zamašil, četudi ne vsako, vendar marisikatero luknjo disciplinarnih postav.

Kljub gorečnosti, ki so jo novomeščani kazali pri osnutku gimnazije, se je ista vendar morala že prvo četrletje boriti z mnogimi težavami. Skozi celo četrletje so se morali frančiškani boriti za borno odškodnino za poduk in šolske potrebščine in več let niti te niso dobivali. Prav take, če ne še večje težave, so imeli z gimnazijskim poslopjem. Za šest latinskih šol je bilo le pet izb; leta 1778. so stisnili vanj še ljudsko šolo. Razumljivo je, da je morala biti ta tesnoba škodljiva poduku in zdravju. Zato so leta 1821. prizidali nov del, v katerem so bile štiri nove izbe, dve v pritličju, dve v prvem nadstropju. Hodnik iz gimnazije v cerkev, katerega so si frančiškani posebej izgovorili, so že leta 1748. podrli, ker se je izkazal za nepraktičnega in pripravna pot za cerkvene tatove. Po zaslugi ljubljanskega škofa Antona Alojzija Wolfa je bilo celo poslopje dvignjeno za eno nadstropje leta 1853. Istočasno je bila vpeljana tudi celotna višja gimnazija. Od početka do leta 1776. je imela šest razredov, od leta 1776. do prihoda Francozov pet, leta 1811. in 1812. dva, 1813. in 1814. tri, po odhodu Francozov od leta 1814—15. štiri, od 1816—19. pet, 1820—53. šest in od leta 1854. dalje osem razredov. Sè številom razredov so se menjavala imena razredov in pravitak učni načrti.

Vodstvo gimnazije je bilo v rokah prefekta, ki je bil duša gimnazije in njen ravnatelj. Imenoval se je prefekt do leta 1848. S početka je to službo opravljal vsakikratni gvardijan novomeškega samostana. Ko mu je dajal ravnateljski posel dovolj opravka, je bil poučevanja oproščen. A sčasoma se je nakopičilo zanj toliko dela, da obeh dolžnosti gvardijanove in prefektove ni mogel več zmagovati. Prefekt je bil namreč neomejen vladar šole. Za vse, kar so dijaki počenjali, so bili odgovorni le njemu. Če so po mestu razgrajali in niso puščali ljudi pri miru, jih ni smel prijeti mestni sodnik ali njegovi stražniki, ampak naznaniti je moral poredneže prefektu, ki jih je kaznoval, kaker se je njemu prav zdelo. Razumljivo je, da je prefekt že samo z gimnazijo imel dovolj posla, zato je definatorij leta 1773. odvil gvardijanu posel prefekta ter ga naložil kateremukoli patru.

Učni načrt v gimnaziji je bil v početku popolnoma prepuščen frančiškankom samim. Vezani so bili le v toliko, da so morali dajati učencem tak poduk, da so isti mogli preiti na jezuitsko gimnazijo v Ljubljani in obratno. Državna oblast se v to ni vtikala, kaker tudi ni prispevala niti najmanj k vzdrževanju gimnazije. Prvi vpliv države opazamo od leta 1735, ki je ostal le še na papirju ter zlasti v resoluciji cesarice Marije Terezije od 21. junija 1752. Od tedaj so se menjavali razni učni načrti prav do leta 1849. Šele s tem letom se je ustanovil učni načrt, ki je do prevrata ohranil enoten zistem gimnazij. Veljal je ta načrt seve tudi za novomeško gimnazijo, uveden pa je bil šele leta 1854. Glede učnega jezika so profesorji soglasno, izvzevši enega, odločno izjavili, da mora biti edino le slovenski. Poduk je ostal še dalje v rokah frančiškanov do leta 1870. Leto po sprejetju novega učnega načrta t. j. leta 1854. so izdali prvo letno poročilo, ki je odslej izvzevši par let redno izhajalo. Cesarski ukaz z dne 20. septembra 1870. pa je spremenil frančiškansko zasebno gimnazijo v državno. Zaraditega so ostali na nji le še oni učitelji, ki so napravili izpite po postavnih določilih. Ti so bili: P. Bernard Vovk za matematiko in fiziko, P. Ladislav Hrovat za klasično filologijo, P. Rafael Klemenčič za zgodovino in zemljepis, P. Regalat Štamcar za zgodovino in zemljepis, P. Ignacij Staudacher, ki je učil verouk. Druge so nadomestili s svetnimi profesorji.¹⁰⁾

Poleg gimnazije so frančiškani v Novem mestu od leta 1778. oskrbovali tudi ljudsko šolo. Na izrecno željo cesarice Marije Terezije se je ista dne 26. maja 1778. slovesno otvorila v gimnazijskem poslopju. Leta 1807. je postala štirirazrednica in s tem „Glavna šola“ (Hauptschule), ker je bila preje kljub temu, da je imela tri razrede, le normalka, ker so se na nji poučevali tudi pripravniki, kar se je običajno godilo le na normalkah. Ravnatelj šole je bil vsakokratni učitelj najvišjega razreda. Verouk je po letu 1815. podučeval vsaki učitelj v svojem razredu, nekaj let od 1815—1821 so oddajali mesto kapiteljskemu kaplanu. Še le od leta 1830. dalje je prepustila vlada službo kateheta frančiškankom.¹¹⁾ Kaker gimnazija tako je bila tudi ljudska šola prava pastorka v očeh občine in države. Šolsko poslopje, nastanjena je bila še vedno v stari gimnaziji, je bilo zanemarjeno, prostori nezadostni in nezdravi, ker nihče ni hotel nositi stroškov za popravo. Plača učiteljev je

bila smešno nizka in vrhu tega je šolski svet delal frančiškanom mnogo sitnosti. Tedanje mestno starešinstvo je bilo nasprotno frančiškanom, ter je vrhu tega namerjalo otvoriti meščansko šolo za katero je redovnikom primanjkovalo potrebnih moči. Vsled navedenih vzrokov in ker se frančiškanski provinciji ni izplačalo vezati toliko moči na to šolo, so leta 1919. frančiškani odpovedali oskrbovanje ljudske šole, ki je nato prešla v roke svetnih učiteljev.

Frančiškani oskrbujejo zdaj katehezo na ljudski šoli ter pomagajo v dušnem pastirstvu okoliškim duhovnikom. V samostanu biva sedem redovnikov mašnikov, trije bratje lajiki in štiri bratje tretjeredniki.

3. Samostan: Kamnik.

Razne so domneve zgodovinarjev o prihodu frančiškanov v Kamnik. Schumi¹⁾ trdi, da so bili ondi že leta 1300, kaker sklepa iz ustanovnega pisma samostana klaris v Mekinjah, kjer so pri zidavi pomagali frančiškani. Glavinich²⁾ pravi, da so prišli leta 1413., Valvazor³⁾ pa piše: V samostanu pri nekem oknu stoji številka 1495, in v tem času je bil najbrže tudi samostan zidan. Najbolj verjetna je še trditev Valvazorja, ker se ž njo ujema pismo cesarja Friderika III. (oz. IV.), v katerem daje kamniškim meščanom dovoljenje, da smejo poleg cerkve sv. Jakoba sezidati frančiškanom samostan. Pismo je bilo izdano v Lincu, v soboto po prazniku sv. Marjete leta 1493. Samostan so v glavnem zidali meščani sami, četudi so najbrže k temu kaj pomagali tudi okoliški plemenitaši. Dozidan je bil leta 1497, ker sta tega leta po sporočilu Herzoga ondi že umrla dva klerika. Cerkev je bila sezidana že leta 1474., posvečena pa 8. septembra 1792 na čast sv. apostolu Jakobu.

Vender pa frančiškani vkljub svojemu plodonosnemu delovanju niso imeli tu dolgega obstanka. Kmalu je namreč zašla Lutrova kriva vera tudi semkaj, in ker so frančiškani odločno nastopali proti nji, so si nakopali sovražstvo luteranov. Ti so delali pri ljudstvu na to, da jim je odreklo slehrno podporo, vsled česar so zašli v veliko stisko ter so bili primorani po komaj 43. letih samostan zapustiti. Avstrijski provincijalni kapitelj, kamer je samostan spadal, je 5. maja 1536. sklenil, da se samostan opusti. In ko so 16. novembra 1538. dobili za to dovoljenje od cesarja Ferdinanda, so frančiškani samostan zapustili: vrnilo so se šele v 17. stoletju.⁴⁾

Kaker hitro je bil samostan izpraznjen, so meščani prosili cesarja Ferdinanda, naj dovoli župnišče, šolo in bolnico prenesti v zapuščeni samostan, kar jim je isti tudi dovolil 11. septembra 1539. Začetkom 17. stoletja se je preselil župnik na Šutino, šola in bolnica sta pa še vedno ostale v samostanu.

Ko je v prvi polovici 17. stoletja prenehala luteranska moč, je ljubljanski škof Tomaž Hren leta 1623. ponudil bosensko-hrvatski provinciji, naj zopet sprejme kamniški samostan. Frančiškani so mu odgovorili na definitorialnem sestanku v Ljubljani dne 29. avgusta 1623, da radi sprejmejo njegovo ponudbo, da pa naj blagovoli potrpeti eno ali dve leti, da se nekoliko zredčeno število bratov zopet pomnoži. Na provincialnem kapiteljnu 4. oktob-

bra 1624. je bilo določeno, naj se dva patra prepričata, če bo moglo živeti v Kamniku 12 redovnikov, ker drugače samostana ni mogoče sprejeti. Med tem je pa avstrijski provincijal konventualov zvedel za obotavljenje frančiškancev; zato je brž naslovil prošnjo na cesarja Ferdinanda, naj bi njim naklonil imenovani samostan. Kaker hitro zve za to bosensko-hrvaški frančiškanski provincijal p. Mihael Kumar, naslovi pravitako prošnjo na cesarja, češ, naj samostan, ki je bil preje frančiškanski zopet nakloni istemu redu, četudi ne isti provinciji. In res je bila njegova prošnja uslišana. Dne 3. maja 1627. je cesar Ferdinand naročil naj iz samostana spravijo šolo in bolnico ter istega izročje frančiškancem. Dne 28. maja 1627. je tudi naročil, naj se jim zvesto izročje vse k samostanu spadajoče stvari. Kljub temu pa je tačasni mestni sodnik Jurij Knifec čisto vse pobral iz cerkve, zakristije in samostana. Šele namestnik (vicedom) Kranjske Oktavij Panizoll ga je 14. septembra 1627 z grožnjo težkih kazni prisilil, da je moral te stvari vrniti. Te homatije so prihod frančiškancev tako zavlekle, da so se nastanili v samostanu še le koncem avgusta ali v začetku septembra leta 1627.

Vsled dolge, 63letne, odsotnosti, zlasti pa, ker so bile v samostanu nastanjena šola in bolnica, je bil isti s cerkvijo vred zelo zanemarjen in v slabem stanju. Eno in drugo je bilo tako zanemarjeno, da je bilo treba obojno znova zidati, kar je povzročilo velike stroške. Vsled pomanjkanja sredstev je delo silno počasi napredovalo. Še leta 1632. dne 17. oktobra je provincijalni definatorij dovoljeval vstop v samostan dobrotnikom obojnega spola, v spremstvu dveh zastopnikov definatorija, kar je očitno znamenje, da samostan takrat še ni bil dozidan. Najbrže bi bilo treba še dolgo čakati, če ne bi bila samostanu darežljiva roka na pomoč priskočila. Jakob Šelj pl. Šelenburg (Schell pl. Schellenburg) je dal sredstva, da sta bila leta 1705. dogotovljena samostan in cerkev sè vsemi altarji, ki jih ima še dandenes; po pravici so mu dali častni naslov: ustanovitelj samostana.

Naj omenim še staro pravico samostana do 40 sežnjev (preje 48) drv iz bistriškega gozda. Leta 1701. je cesar Leopold I. določil, da uživajo v mestih bivajoči frančiškanci iste pravice kaker drugi meščani. Bratje so se te pravice poslužili ter so začeli sekati v bistriškem gozdu. Meščani so sicer s početka temu nasprotovali, toda cesar Leopold je frančiškancem 23. junija 1702. to pravico izrecno potrdil; sporočena je bila kamniškemu magistratu 22. maja 1703. Zaradi varnosti je to pravico znova potrdila cesarica Marija Terezija 16. oktobra 1745. Frančiškanci uživajo to pravico še dandenes, morajo pa meščanski korporaciji plačati letno precejšnje režijske stroške (Din 236 od sežnja). Pravitako so frančiškanci dobili ob svojem drugem prihodu v Kamnik pravico do letnega prispevka za popraviljanje cerkve in samostana, pravica, ki jo uživajo frančiškanci še dandenes, četudi je v sedanjih razmerah malenkostna (letno znaša Din 8·92, leta 1682 je ta pravica pomenila 20 gold. v zlatu). Poleg tega so se meščani zavezali dajati frančiškancem letni prispevek za razsvetljava. Tudi to pravico uživajo frančiškanci še sedaj, ki je pa enako splahnela kaker preje omenjena (namesto 20 Din za liter olja, 24 litrov bi morali dobivati, dobe le Din 7·50). Konečno jim pripadajo

iz blagajne korporacije tudi obresti za zemljišče, ki so ga frančiškani odstopili v last mestni občini v pogodbi z dne 11. februarja 1730. Omenjam jih le radi popolnosti spisa (znašajo namreč letno Din 4'45).⁵⁾

Dne 24. junija leta 1804. je samostan z enim redovnikom in enim delavcem pogorel. Akoravno so bili Kamničani sami v veliki bedi, so drage volje pomagali pri zidanju novega samostana. Dokler pa ni bil samostan dograjen, so frančiškani stanovali v gradu Kacenbergu (Katzenbergu — sedanja praharnica.)⁶⁾

Frančiškani so kaker v drugih samostanih, tako tudi v Kamniku v prvi vrsti opravljali dušnopastirsko službo v domači cerkvi, pa tudi v okoliških župnijah, kamer so jih radi klicali na pomoč. Poleg tega so podučevali meščanske otroke ter jih pripravljali, da so mogli stopiti v višje šole. Tekom časa so dobili nalogo podučevati tudi v mestni ljudski šoli. Leta 1780. je umrl g. Žiga Rajh (Reich) beneficijat bratovščine sv. Trojice in sv. Leonarda. Deželna oblast je predlagala, naj se ta ustanova podeli frančiškanom, da bodo podučevali v trivijalni šoli. Mestno starešinstvo pa je prosilo, naj se ustanova podeli Gregorju Jenčiču, ker je ta obljubil, da bo podučeval. Še isto leto je bila nato ustanovljena trivijalna šola. Tedanji šolski poročevavec grof Edling pa ni bil zadovoljen sè samo trivialno šolo, ampak je delal na to, da bi se preosnovala v glavno šolo. Zato so leta 1783. podelili beneficij bratovščine sv. Trojice in sv. Leonarda na prošnjo mestnega starešinstva frančiškanom, ko odškodnino za podučevanje v trivijalni šoli. Frančiškani so trivialno šolo že naslednje leto preosnovali v glavno šolo.

Ravno ta šola je obvarovala frančiškane, da jim ni bilo treba Kamnika vdrugeč zapustiti. Ko je namreč cesar Jožef II. razpustil več samostanov, je pretila ista nevarnost tudi kamniškemu. Le vsled prošnje Kamničanov jim je oblast z odlokom 2. oktobra 1785 dovolila, da smejo še tu ostati, ker podučujejo na glavni šoli. Čez tri leta jim je pretila ista nevarnost. Leta 1788. je pogorelo župnišče, kaplanija, zvonik, streha in veliki oltar župne cerkve na Šutni. Ljubljanski knezoškof je predlagal, naj se frančiškanski samostan opusti in naj bo frančiškanska cerkev župna, čemer so se pa Kamničani ustavili. Prosili so deželno gosposko, naj samostana ne odpravi, ker frančiškane potrebujejo za podučevanje v glavni šoli. Da bi ostali frančiškani v Kamniku, so meščani takoj naredili streho na župno cerkev, ter so bili pripravljeni delati tlako pri zidanju novega župnišča.

Prva leta so podučevali na šoli poleg frančiškanov tudi Jakob Zupan in učiteljica Neža Mejač. Ko je leta 1797. Jakob Zupan vsled starosti oslabel, ga je do leta 1801. nadomestoval Andrej Rebernik, pozneje pa iz sočutja do zaslužnega, pa za službo preslabotnega moža, frančiškani sami. Umrl je 11. aprila 1810. Za naslednika mu je bil v prvem razredu Podlipnik. Po prizadevanju kamniškega dekana Gašperja pl. Brauna je deželna oblast odredila, da morajo frančiškani sami podučevati.

Leta 1797. so pripeljali v Kamnik francoske ujetnike ter jih zaprli v štiri izbe mestne vojašnice, šola pa se je morala umekniti. Deško šolo so začasno namestili v samostan; kam so yteknili dekliško, ni znano. Leta 1798.

je gvardijan in ravnatelj p. Abund Pilpach nasvetoval mestnemu starešinstvu, naj ločijo „vsled nastale razbrzdanosti in nravne pokvarjenosti“ dekllice od dečkov. Deklice naj bi poučevala Jakob Zupan in učiteljica.

Šola ni prenehala tudi po velikem požaru leta 1804. Akoravno je pogorelo šolsko poslopje, poduk ni prenehal. Deželni glavar je moral Kamničane pri-ganjati k zidanju novega šolskega poslopja. Ker v vsem mestu ni bilo pri-pravnega prostora, ki bi ga bili z malimi stroškimi mogli preosnovati v šolsko poslopje, je mestno starešinstvo prosilo, naj se porabi za šolo samo-stanska suknarna, v kareri so izdelovali sukno za 14 frančiškanskih samo-stanov. Frančiškanski provincijalni vikar p. Anton Jevnikar se je sicer temu protivil, toda deželna oblast je prošnji mestnega starešinstva ustregla; fran-čiškansko suknarno so pre naredili v šolsko poslopje. Povod, da so namestili šolo v samostanu je bil najbrže ta, ker so frančiškani za časa vojske l. 1797. za nekaj časa sprejeli deško šolo pod svojo streho. Novo šolsko poslopje na Glavnem trgu je bilo dozidano šele leta 1882. Že leta 1839. sta bila v l. razredu dva oddelka, z letom 1856. se je šola razširila v štirirazrednico. S to šolo je bila združena nedeljska šola, ki je imela dva oddelka. Od leta 1801. do 1882. so podučevali na deški šoli edino frančiškani. Leta 1882. dne 8. novembra pa je oblast nastavila na to šolo svetne učitelje.⁷⁾

Od leta 1915. je v samostanu višja gimnazija za domače klerike. Poleg tega oskrbujejo frančiškani katehezo na deški ljudski šoli in na dekliški uršu-linski šoli v Mekinjah pri Kamniku. Pomagajo pa tudi v dušnem pastirstvu okoliškim župnikom. V samostanu biva zdaj 8 redovnih mašnikov, 9 kleri-kov gimnazijcev, 5 bratov lajikov in 3 bratje tretjeredniki.

Opazke k zgodovini ljubljanskega samostana.

4. August Dimitz, Geschichte Krains, Laibach, 1874. I. Bd., str. 170.
5. J. Vrhovec, Die Hauptstadt Laibach, Laibach 1886, str. 115.
6. Fajdiga, l. c. 232—235.
7. Johann Weichard Freiherr von Valvasor, Die Ehre des Herzog-tums Krain,² Rudolfswert 1877- 1879 B. 11, str. 681.
8. Valvasor, l. c. str. 711.
9. Dr. P. Guido Rant O. F. M., Die Franziskaner der österreichischen Pro-vinz, ihr Wirken in Niederösterreich Steiermark und Krain bis zum Verfall der Kustodie Krain und ihrer Klöster (1596), Stein 1908, stran 56; Fajdiga l. c. str. 232; Greiderer, l. c. str. 84.
10. Rant, l. c. 59.
11. Rant, l. c. 59.
12. Rant, l. c. 58.
13. l. c. p. 40.
14. Martinus Bauzer S. J., Dualismus SRJ Goritiae comitum et Aquilejen-sium Pontificum ac Patriarch. collectum Utini 1667; Friess, l. c. str. 35.
15. Rant, l. c. 57, 58.
16. Valvasor, l. c. XI, str. 691.

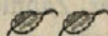
17. Odlomki kronike ljublj. frančišk. samostana str. 2. (Rokopis v ljublj. frančišk. knjižnici.)
18. a) Vrhovec, l. c. str. 115—118. b) Listina iz prov. arhiva ljublj.
19. Ivan Vrhovnik, Zatrte nekdanje cerkve in kapele ljubljanske, Danica 1903, str. 108.
20. Dr. P. Heribert Holzappel, Handbuch der Geschichte des Franziskanerordens, Freiburg i Breisgau 1909, str. 159.
21. Fajdiga, l. c. str. 262 nasl. Rant, l. c. str. 60—70.
22. Valvasor, XI., str. 692.
23. Odlomek kronike ljublj. samost. str. 19.
24. Pletz, str. 13.
25. Odlomek kronike ljublj. samostana str. 24.
26. Vrhovnik, l. c. str. 108.
27. Vrhovnik, l. c. str. 102.
28. Cvetje z vrtov sv. Frančiška 1882/III. str. 221 nasl.
29. Vrhovec l. c. str. 116; Vrhovnik, Danica, 1893, str. 102.
30. P. Tadej Gregorič, Gedenkbuch des Franziskanerklosters in Laibach (Rokopis v ljublj. frančišk. knjižnici 20 g 117, 118 (obsega leta 1842—1888) stran 3, 10.
31. Vrhovnik, l. c. 108—109.
32. l. c. str. 45.
33. l. c. str. 19.
34. l. c. str. 230.
35. Fajdiga, l. c. str. 230.
36. Cvetje z vrtov sv. Frančiška 14 (1895) st. 193.
37. Stoletnica frančiškanske župnije v Ljubljani (Slovenec XXXII (1904), št. 65.

Opombe: Novomesto.

1. Fajdiga, l. c. str. 745.
2. P. Rafael Klemenčič, Chronologische Darstellung der wichtigeren, die Stadt Rudolfswert betreffenden Daten, mit besonderer Berücksichtigung des Franziskaner-Conventes. (Program des kais. kön. Obergymnasiums zu Rudolfswert [Novomesto] 1868), str. 5—8; P. Alfonz Furlan, O. F. M., Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu (Dolenjske novice XXXV/1919) št. 1. nsl.; Rant, l. c. str. 72 nsl.; Greiderer, l. c. str. 104.
3. Fajdiga, l. c. str. 753, Furlan, l. c. št. 3 in 4.
4. Ivan Vrhovec, Zgodovina Novega mesta, Ljubljana 1891, str. 38—39.
5. Furlan, l. c. št. 3.
6. Vrhovec, l. c. str. 39.
7. Fajdiga, l. c. 758 nsl.; Rant, l. c. 75 nsl.
8. Furlan, l. c. št. 2.
9. Klemenčič, l. c. str. 13—14; Vrhovec, l. c. str. 40.
10. Vrhovec, l. c. str. 244 nsl.; Klemenčič, l. c. str. 15, nsl.; Fajdiga, l. c. str. 764 nsl.; Furlan, l. c. tu in tam.
11. Vrhovec, l. c. str. 239 nsl.; Furlan, l. c. tu in tam.

Opombe: Kamnik.

1. Archiv. Bd. 2, str. 218 cit. pri Rant, l. c. str. 79.
2. l. c. str. 25.
3. B. 8, str. 810.
4. Fajdiga, l. c. str. 844, Rant, l. c. 79 nsl.
5. Fajdiga, l. c. str. 850—874. Greiderer, l. c. str. 116. Sodobne podatke mi je preskrbel Dr. P. Roman Tominec, ki mu bodi na tem mestu izrečena prisrčna zahvala.
6. Ljudevit Stiasny, Kamnik, Ljubljana 1894. str. 91.
7. Stiasny, l. c. str. 86—92, 109—112, 127—129, 169.

P. ADOLF ČADEŽ.

Spomini iz misijonskega življenja.

(Dalje.)

Pogreb nekega Nemca v Žabnici.

žabniški župniji je bilo na videz vse prav mirno. Nedeljsko službo-božjo so ljudje prav pridno obiskovali. Pri pridigi so bili izredno pazljivi, tako da prav nikjer še nisem s tolikim veseljem hodil na pridiznico, kaker ravno tu. Med pridigo je bilo v cerkvi tako tiho, kaker v dobri šoli med podukom.

V nedeljah popoldne so celo odrasli pridno hodili h krščanskemu nauku. Ko smo z otroci skupno molili navadne molitvice, so tudi odrasli prav kmalu začeli z nami moliti, če tudi k temu nisem posebej vabil. Tudi k spovedi so šli skorej vsi o velikinoči, nekateri pa še enkrat med letom na Lušarje; drugače pa pri spovednici niso delali ne nadlege, ne veselja. Posebno lepe pa so bile procesije na presv. Reš. Telesa dan in o velikinoči.

Trirazredna ljudska šola je bila po imenu slovensko-nemška, v resnici pa popolnoma nemška. Eden izmed učiteljev je bil trd Nemeč in ni znal nobene slovenske besede. Nadučitelj je bil po rodu Slovenec, pa ni nikedar slovenske besedice znil ne v šoli, ne zunaj šole. Mlada učiteljica Slovenka, ki je imela prvi razred, se pa ni drznila spregovoriti slovensko, razen če malim otrokom v šoli kake stvari nemško ni mogla dopovedati. Tako so bili otroci prisiljeni v šoli le nemško govoriti. Ko so šolo dovršili, so bili nemščine popolnoma zmožni, slovensko pa niti pisati niso znali. Veronauk je župnik že od nekedaj le slovensko podučeval. Otroci so bili za krščanski nauk prav pridni. Bili so tudi drugače zelo poslušni in so v cerkev radi hodili. Po šoli smo vsi skupaj hodili v cerkev za par trenutkov počastit presv. Reš. Telo.

Kar narodnost tiče je bilo ljudstvo v župniji čisto slovensko. V resnici nemška je bila samo ena družina. Zavednih Slovencev je bilo le malo. Ljudje so med seboj govorili vedno slovensko. Če pa je prišel kak tuj človek zraven, četudi je bil Slovenec, so pa govorili le nemško, ker so se slovensko govoriti pred tujci sramovali, četudi je njih domača govorica prav čedna. V šoli so jim namreč v glavo vbili, da njih jezik ni slovenski temuč koroški. Večina Žabničanov je bila, rekel bi, koroškega duha, t. j. o narodnosti še misliti niso hoteli. Da je nemška liberaljna deželna vlada imela narodno lice Žabnice v svojih rokah, zato je skrbela po nadučitelju. Ta je imel v vasi nemško pevsko društvo, kjer se je zbiralo vse, kar je v Žabnicah kaj veljalo.

Kako zelo je bil ta nemčurski duh vkoreninjen, se vidi iz tega, da je to nemško pevsko društvo še l. 1925. v Žabnicah na skrivnem životarilo in se mu še tega leta marisikateri dober Žabničan ni upal odtegniti, četudi je nemška Avstrija že pred leti razpadla in je župnija pod Italijo prišla ter je nadučitelj že davno moral pobrati iz vasi šila in kopita.

V župniji je bilo torej na zunaj vse prav mirno, v resnici pa od tistega trenutka, ko je prišel nov župnik s Kranjskega, kaker na ognjeniku, t. j. na gori, ki večkrat ogenj bljuje.

Deželna vlada se je hotela na vsaki način tega župnika odkrižati, ker se je bala, da bi ta to tako skrbno urejeno ponemčevanje žabniške župnije vtegnil motiti. Da bi novi župnik ne obsedel v župniji, je nadučitelj neprehoma podpihoval ljudi zoper župnika in nemški liberaljni listi so vsaki teden prinašali dopise zoper njega.

Prigodilo pa se je l. 1911, da je bil umrl g. Tribruner, oče že omenjene edine nemške družine v Žabnicah. To je bila priložnost za nemčursko stranko, da izbruhne sè svojo jezo na dan zoper novega župnika in poskusi, da se ga otrese ali da mu vsaj obstanek v Žabnicah izpodkoplje. Sklenili so bili, da bodo mene, t. j. novega župnika očitno izžvižgali na pokopavališču, ko bom Tribrunerja pokopaval. Naredili so bili prav določen in zares dober načrt in prepričani so bili, da se jim na nobeden način ne more ponesrečiti.

Vse, kar se v Žabnicah v cerkvi in na pokopavališču moli, govori ali poje, je bilo že od nekedaj samo slovensko. Edini g. Snedec, ki je bil nekaj časa upravitelj te župnije in dober prijatelj tedanjega nadučitelja, je bil začel pripravljati šolske otroke, ga bi bili v cerkvi nemško peli, toda do tega ni prišlo, ker je bil prej prestavljen.

Umrli je tedaj trd Nemeč. Da bo župnik pri pogrebu slovensko molil, je bila gotova stvar, ker zaradi ene same družine ne sme spreminjati starodavnih navad in predpisov. Ko bo torej župnik na pokopavališču začel moliti slovensko, bodo nasprotniki začeli žvižgati in vpiti; tako je bilo sklenjeno.

Ker so se pa nadučitelju domačini zdeli premalo odločni, da bi sami začeli razgrajati, zato je povabil železničarje in ognjegasce iz sosednjih že ponemčenih občin, zlasti še iz bližnjega zagrizeno nemčurskega Trbiža. Ti naj se vdeležijo pogreba v velikem številu in ti naj začno sè žvižganjem in vpitjem; tako je bilo zasnovano.

To je bil jednostaven in priprost načrt in vsi so mislili, da se jim ne more izjaloviti. Nadučitelj Roblek je bil prepričan, da bo dobil zato pohvalo od cesarsko-kraljevega okrajnega glavarja v Beljaku, ker skrbi, da nemštvo v Žabnicah napreduje. Da bodo župnika pri Tribrunerjevem pogrebu izžvižgali, o tem so v Žabnicah vsi govorili, še celo šolski otroci.

Kedo pa je bil pokojni Tribruner? Bil je preglednik železniške ceste od Trbiža do Ukev. Njegova dolžnost je bila, da je vsaki dan peš prehodil ta del železnice in skrbel, da je bil ta kos železne ceste popolnoma v redu. Za svojo službo je bil zelo vesten mož. Bil je oženjen in je imel tri otroke. Ko hišni oče, ni bil slab, le v cerkvi ga nikoli nihče ni videl. Žena in otroci pa so bili za cerkev naravnost prav dobri. Ti otroci so se me bili oklenili prvi, ko sem v Žabnice prišel, sicer ne vem ali radi tega, ker so bili dobri kristjani ali radi tega, ker so dobivali dobrih mandeljnov, katere sem otrokom dajal, ko smo skupaj hodili iz šole domov. Če pa pokojni Tribruner ni bil dober za cerkev, je bil toliko boljši za družbo zunaj cerkve. Priljubljen je bil posebno pri pivcih in pri gostilničarjih. Imel je navado, da je šel vsaki večer pregledat vse gostilnice v Žabnicah potem, ko je bil pregledal njemu odkazano pot.

„G. Tribruner“, sem mu nekoč rekel v pogovoru, „ali se je Vam že kedaj prigodila kaka nesreča, ko ste pregledovali železnico?“

„Povem Vam naravnost“, mi odgovori pokojni, „pri pregledovanju železnice se mi še ni prigodila nobena nesreča, pač pa se mi je pripetila enkrat pri pregledovanju gostiln v Žabnicah.“

„Kakšna nesreča pa se Vam je prigodila?“

„Veste g. župnik,“ pravi Tribruner, „Žabnice imajo osem gostilnic — to je za osemsto ljudi gotovo preveč. Navado imam, da pijem samo en četrta litra rebule. Popoldne, ko grem iz službe in sem prisiljen iti skozi celo vas in imam še veliko časa do večerje, pogledam mimogrede v vsako gostilno, da vem, če je tudi tam vse v redu, kaker je pri železnici. Po večerji pa stopim v vsako gostilno še enkrat, ker vem, da me tam ljudje pričakujejo, ki hočejo vedeti, če je pri železnici vse v redu. Ti obiski spadajo takorekoč v mojo službo in kupica vina v vsaki gostilni je zame ravno prav. Nekoč pa sem se bil zmotil. Šel sem po Žabnicah en večer dvakrat gori in doli in ker sem povsod, kaker po predpisu v gostilno pregledal in povsod svoj četrta vina pokusil, je bilo to za me vendar prehudo in sem omagal, če tudi sem velik in močan in na trudapolno delo navajen. Od takrat pa hodim zvečer po Žabnicah samo enkrat gori in doli, prav tako, kaker je predpisano za železno cesto.“

Toda dobri g. Tribruner se je motil, ker tudi tako omejeno pregledovanje gostiln je bilo prehudo; motil se je pa tudi nad močjo rebule, ki je najmočnejše goriško vino. Nasledek te dvojne zmote je bil, da je veseli mož začel bolehati, četudi še ni imel petintrideset let. Zdravnik mu je nasvetoval, naj še nadalje veliko hodi toda brez pijače. Tribruner je nekaj časa res slušal zdravnika in ozdravel je popolnoma. Kmalu je bil mnenja, da zdravnikovega sveta ne potrebuje več; začel je zopet piti, ko popreje. Zopet je obolel. Po-

slali so ga v morske kopeli v Gradež, kjer pa ni več ozdravel; zadela ga je kap; nezavestnega so pripeljali v Žabnice.

Človek, ki ga je zadela kap, je navidez nezavesten, toda večkrat se dobro zaveda, le udje otrpnejo, duša pa še dela.

Mojega dobrega prijatelja p. Roberta Dolinarja je bila kap zadela, toda pater takrat ni bil umrl, temuč ozdravel.

Dobil sem od njega pismo, ki je bilo zelo čudno pisano. Prva vrsta pisma je bila pisana prav navadno, druga ležeče, v tretji vrsti so črke stale po konci, v četrti pa so bile take, kaker da bi hotele pasti na hrbet.

„Ne čudite se,“ mi je pisal, „da je moja pisava taka. To pismo je prvo, ki ga pišem po svoji bolezni. Pišem pa ga Vam zato, ker Vam bo v poduk v pastirski službi. Ker ste še mladi, boste z bolniki še mnogo opraviti imeli. Popisati Vam hočem torej svojo bolezen.“

Nekega dne sem se zjutraj zbudil, ko je bil že dan. Hotel sem vstati s postelje, pa nisem mogel. Skušal sem klicati na pomoč, pa jezik ni mogel. Nato so začeli trkati na moja vrata in so skušali priti v celico, pa so bile duri zaklenjene. Nato so sè silo vdrli. Obstopili so mojo posteljo, vpraševali so me in klicali. Vse sem slišal, kar so govorili, vse sem vedel, kar se je okrog mene godilo. Videl pa sem še preveč, videl sem namreč vse po dvoje, toda nobenega znamenja nisem mogel dati, da vse slišim in da vse vem, kar se okrog mene godi.

Rekli so med seboj, pošljimo po zdravnika.

Čez par ur je prišel dr. Goričar iz Mozirja. Pregledal me je prav vestno in izpraševal je tudi domače o mojem življenju, o moji starosti in še o drugih stvareh. Kaker veste, imam zdaj enoinšestdeset let. Ko me je zdravnik vsega pregledal, je rekel: „Kap ga je zadela na možgane. Ena izmed malih žilic v možganih je počila, kri se mu je razlila po njih. Pustite ga ležati prav mirno. Dajajte mu vsaki dan samo par žlic mleka, toliko da bo pri življenju ostal in da ne bo preveč žeje trpel. Mogoče je, da se mu bo žilica zasušila in da bodo možgani kri popili, v tem slučaju bo pater ozdravel. V osmih dneh bomo videli, kaj bo, ali bo boljši ali pa bo mrtev. Upanja pa, da bi ozdravel, ni veliko.“

Nato je zdravnik odšel, pristopil pa je k meni p. gvardijan in mi je rekel: „Slišite, p. Robert, kap Vas je zadela. Ker pa se ne morete izpovedati, obžalujte svoje grehe in podelil Vam bom sv. odvezo. Potem pa Vam bom dal sv. poslednje olje, ker se ne ve, kaj bo z Vami. Pazite pa, ko Vas bom mazilil sè sv. oljem na očeh, obžalujte vse grehe, ki ste jih storili z očmi. Ko Vas bom mazilil na ušesih, obžalujte grehe, ki ste jih storili z ušesi. Ko Vas bom mazilil na rokah in na nogah, obžalujte grehe, ki ste jih storili z rokami in s hojo in sploh še vse druge grehe, ker potem boste umrli in pred božjo sodbo šli.“

O, predragi p. Adolf, ne morete si misliti, kako mi je ta kratka pridiga k srcu šla in kako živo sem obujal kesanje, ko sem te resne besede slišal! Obenem sem slutil, da me je p. gvardijan mazilil za smrt in za večnost na očeh, na ušesih, na nosu, na ustnicah, na rokah in na nogah. Vse, prav vse,

sem slišal, videl, čutil, pa še z očmi nisem mogel treniti, da bi bil dal znamenje, da sem pri zavesti. Zdelo se mi je, da sem že v vicah, ker si duše v vicah tudi nič pomagati ne morejo.

Slišal pa sem še nekaj več, kar tudi ne bom nikoli pozabil.

Eden izmed mlajših patrov je potem, ko so mi bili podelili sv. poslednje olje, rekel p. gvardijanu: zakaj pa ste bolniku tako pridigo naredili, predno ste ga mazilili? Saj je bolnik brez zavesti in nič ne razume.“

„O, včasih pa kateri vendarle razume,“ je ódgovoril p. gvardijan. Tako nekateri zdravniki trdijo in v bogoslovju so nas tudi učili, da je treba bolnika na grehe opomniti, predno se ga mazili. In če je ta bolni pater razumel, na kar sem ga opomnil, bo to ravno prav, ker kesanja je tudi on potreben; v življenju je bil hud človek. Bil je večkrat gvardijan in dober gospodar, drugače pa je bilo ž njim težko izhajati. Ravno prav je, da naredi nekoliko pokore, predno gre v večnost.“

„Ali bo kaj ž njim?“ je mlajši dalje vprašal.

„Nič. V osmih dneh bomo imeli mrliča v hiši, tako je rekel doktor. Daues imamo petek. Če bo zdravnik prav imel, bo bolnik umrl danes teden, kar bo prav neprijetno, ker pogreb bi moral biti ravno na nedeljo. Pogreb bomo morali prestaviti na ponedeljek, da bodo tudi duhovniki lažje na pogreb prišli.“

Glejte, predragi prijatelj, tako so govorili o meni, kaker da bi bil že mrtev in jaz sem moral vse to mirno in tiho poslušati. Zdaj vsaj vem, kaj moji sobratje o meni mislijo.

O, kedar boste imeli opraviti z bolniki, mislite na me in imejte potrpljenje in usmiljenje iz njimi.

Ležal sem torej ko klada, na videz brez zavesti. V duhu pa sem neprenehoma molil in se Materi Božji priporočal za srečno zadnjo uro, ki me je čakala v petek.

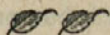
V četrtek sem celi dan mislil, jutri bom stopil pred živega Boga in dal odgovor od življenja. O Bog, bodi mi milostljiv sodnik! to sem celi dan ponavljal.

Ko se v petek zjutraj prebudim in je že beli dan napočil, glejte, nisem več videl stvari po dvojno. Kako je vender to, da zopet prav vidim?

Kmalo pa sem zapazil, da lahko premikam obojno oko in samo po eno vidim. Zakaj pa sem vender poprej vse po dvojno videl? Glejte, ona stran možgan, kjer je bila počila žilica popreje, ni več delovala, oko te strani je gledalo nepremično v gotovo smer, drugo oko pa se je premikalo: torej je vsako oko videlo svoje stvati. In ker imam dvojne oči, sem videl dvojne stvari.

Deveti dan sem zapazil, da sem mogel nekoliko migniti s prsti, kasneje z roko in slednjič sem začel jecljati. Zdaj pa za silo hodim, za silo govorim in za silo pišem.“

(Dalje prih.)

Dopisi.

Sromlje: Dne 31. okt. 1926 smo pri nas ustanovili skupščino tretjega reda. Ustanovil jo je ob priliki ponavljanja svetega misijona brežiški gvardian p. Odilo. Dva dni pozneje, na vernih duš dan, je bilo v tretji red sprejetih 11 moških in 15 ženskih, tako da šteje zdaj tukajšnja nova skupščina 85 udov, ki imajo že vsi, razen na novo sprejeti, redovno obljubo. Za prednika mož je bil določen Peterkovič Francišek, za odbornika Krošelj Martin; za prednico ženske skupščine: Kostanjšek Antonija, za odbornice pa: Novak Marija, Lapuh Terezija in Krošelj Marija. *Pečnak, župnik.*

Priporočilo v molitev.

Svetotrojiškega: Sv. Anton v Slov. gor. Ana Golob. — Sv. Urban: El. Belec, M. Dominko, Gera Muršec, Neža Simonič, Martin Toplak. — Sv. Bolfenk: Ana Muršec, omož. Živko, Rozal. Jovan, Liza Muršec. — Sv. Benedikt: Rozal. Dokl. — Sv. Peter pri Radg.: Ana Kežman, Ana Strah, Gera Tuš, Ludvik Just. — Vurberg: Leopold Počtrak. — Sv. Lovrenc v Sl. gor.: Fr. Vojsk, Ant. Vnuk, M. Cigula om. Šoštarič, Ant. Kovačec, Treza Markovič, Ivana Lah, om. Hladnjak, Tr. Koren, Jan Arnuš, Jan Ljubša, M. Toš, Gera Ljubec, M. Čuš, M. Toplak, Neža Zlodnjak, Urša Lovsec, M. Novak, Neža Ljubša, M. Bezjak, M. Brenholc, M. Plohl.

Prekmurje: Tišina: El. Panker, Štefan Kolman. — Bogojina: Terez. Ferénez, Ter. Varga, Magda Trajberič, Klara Balgač, Terez. Benkovič, Urša Berdén, Martin Varga, Ter. Vogrinec, Klara Ošlaj. — Beltinci: Martin Zver.

Opazka. V tem zvezku manjka nekaj »Priporočil« in »Zahvale«. Uredništvo jih je oddalo, pa ne ve, kje in kako so se zgubila. Tiste, ki ste jih poslali, prosimo odpuščenja.

Svečanosti IV. 21, 45, 49.

Sv. Fr. se prikaže bl. Marjeti Alakok I. 174.

Posnemajmo sv. Fr. XV. 201.

Sv. Fr. podoba Jezusova (premišljevanje) XV. 121.

Ljubezen sv. Fr. do ubogih XVIII. 24.

O ljubezni sv. Fr. („Boj moj, moje vse“) XXI. 289, XXIV. 289.

Sv. Fr. in njegovi častivci XXII 328, 362.

Podobe sv. Fr. šola čednosti XXIII. 371.

Sv. Fr. in evharistija XXIX. 289.

Sv. Fr. in ljubezen do križa (pridiga) XXXII. 101.

Sv. Fr. in njegovo delo XXXII. 179.

Sv. Fr. in mir XXXIV. 209.

Gedeon in sv. Fr. XXXV. 13.

Sv. Frančiška vzori, boji in zmage XXXVII. 165.

Sv. Fr. prenovitelj čl. družbe XXXVIII. 90.

Sv. Fr. in socialno vprašanje XXXVIII 95.

Moderni svetnik XXXVII 9.

Sv. Fr. priprostosti zgled XXXVIII. 37.

Kaj je ljudem na sv. Fr. posebno všeč XXXVIII. 47.

Po potih sv. Frančiška XXXIX. 52.

Cerkev sv. Fr. v Sp. Šiški XLI. 25, 37, 57, XLIII. 80.

Frančiškovi zadnji dve leti pred smrtjo XLIII. 1.

Smrt sv. Frančiška XLII. 33.

Frančiškov pogreb XLIII. 65.

Okrožnica Pija XI. za VII. stoletnico smrti sv. Frančiška XLIII. 163.

Slavnostni izvod Cvetja za VII. stoletnico smrti sv. Fr. več spisov, slik in pesmi o sv. Fr.

Književnost.

Pri upravi Cvetja dobite sledeče knjige:

1. **Življenja pot**, poduk in molitvenik za ude tretjega reda z malim oficijem bl. D. M. in obrednikom. Dobi se le z erdečo obrezo za 25 Din; poština posebej.

2. **Red za ljudi v svetu**. Stane s poštino 5 Din.

3. **Sprejemnice** za tretji red po 2 Din.

4. Več vrst **razglednic sv. Frančiška** po 1 ali 2 Din.

5. **Slavnostna številka** Cvetja s 35 slikami sv. Frančiška po 12 Din; s pesmami na notah po 15 Din; brez slik 8 Din.

Sv. Stanislav Kostka, vzor kršč. mladini. Za 200 letnico kanonizacije sestavil Martin Štular vzgojni vodja v zavodu sv. Stanislava. Založil „Glasnik“, Ljubljana, Zrinjskega 9. — Priporočamo to knjigo dobre vsebine in lepe oblike.

Darovi.

Za cerkev sv. Frančiška v Šiški: (v din) Nabrall so: samostan Maribor 1.613, ž. ur. Stranje 143.50. Darovali so: tretjeredniki: v Šk. Lokl 1450.50, v Šmiklavžu pri Slov. gor. 167.50, pri Sv. Bolfenku v Slov. gor. 60, v Kamniku 50, v Laporju 50, neimen. tretjerednica v Šk. L. 500, č. g. A. Jamnik 200, po 100: A. Kogeljnik, A. Albrecht, I. Velkavrh, L. Grabner, neimen. v Celju, tretjeredn. v Preserju, pri Sv. Trojici v Slov. gor. Perhaj Stari trg, I. Jaklič 20, A. Kren 20, A. Kante 79.60, č. g. dekan Arko 8 lir, preč. g. Erlih 200,

tretjeredniki v Št. Vidu nad Ljubljano 900, v Borovhici M. Kranjc 225, v Dobropolju (preč. g. nadžup. A. Ramovš 500), pri oo. minoritih na Pruju 350; Fr. Podbevšek in 2 tov. v Gradcu 120. g. Persche 80; ljubljanske tretjerednice 3000, tretjeredniki v Jarenini 316, Vera Ziherl v Mokronogu 100, zbirka v Domžalah (župni urad) 1120, uredništvo „Ave Marija“ darovi iz Amerike 3370. — Bog povrni!

Za frančišk. misijone: iz Kamnika 10, iz Brežic 300, Petkovšek Iv. Idrija 3020.

Tretjeredne vaje za januar in februar 1928.

Ljubljana: M. shod: 16. jan. in 20. febr. ob polu 5. uri pop.; za zadržane naslednji dan ob 5. zj. v dvoranl. — Poduk za novince: 23. jan. in 27. febr. ob 4. pop. — Odborne seje: za moške na dan shodov ob 10. dop.; za ženske 30. jan. ob 4. pop. In 20. febr. po shodu — Sprejem novih udov: na svečnico po litanijah. — **Novomesto:** m. shod: 16. jan. in 20. febr. ob polu 4. pop. Po shodu poduk za novince. Duhovne vaje, 27. febr. do 2. marca. — **Maribor:** Mesečni shodi za celo leto 1927: 6. januar, sv. 3 kralji, 2. februar, svečnica, 19. marcij, sv. Jožef, 18. april, velikonočni ponedeljek 26. maj, Kristusov vnebohod, 29. junij, Peter in Pavel, 17. julij, škapulirska nedelja, 15. avgust, Marijino vnebovzetje, 8. september, Marijino rojstvo, 2. oktober, prva nedelja v mesecu, 5. november, nedelja po spomlnu vseh vernih duš, 8. december, brezmadežno spočetje M. D. — Duhovne vaje bodo kvatrni teden v pvstu od 6. do 10. marca. Začetek v nedeljo 6. marca popolne ob treh, nadaljne tri dni premišljevanja ob petih zjutraj zjutraj in ob treh popoldne. Sklep v četrtek 10. marca ob petih zjutraj.

Rimsko-serafinski koledar za leto 1927.

Januar.

Februar.

1 S	VO.PO.	Obrezovanje G. Novo leto	1 T	P.O.	Bl. Evstohija in Veridijana 2. 3. r.
2 N	P.O.	Presv. Ime Jezusovo	2 S	VO.PO.	Svečnica
3 P		osmina sv. Janeza	3 Č	Čm.	Bl. Matej, šk. 1. r.
4 T	P.O.	Bl. Angela Fulg. 3. r.	4 P	P.O.	Sv. Jožef Leoniški 1. r.
5 S		vilija razglš. G.	5 S	P.O.	Sv. Peter K. in tov. 1. r. Sv. Ag.
6 Č	VO.PO.	Razglašenje G. Sv. 3. kralj	6 N		5. po razgl. Sv. Tit, Sv. Doroteja
7 P		2. dan osmine	7 P		Bl. Ridzerij, Egidij M. in A. 1. r.
8 S		3. dan osmine	8 T		Sv. Janez iz Mate
9 N		Sv. Družina	9 S		Sv. Cir. Alks. c. uč. Sv. Apolon.
10 P		5. dan osmine	10 Č		Sv. Skolastika
11 T		6. dan osmine	11 P		Lurška Mati božja
12 S		7. dan osmine	12 S		Mlt. in sv. m. od 6. ned. po razgl.
13 Č		Osmina razglš. G.	13 N		sedemdesetnica
14 P		Sv. Hilarij, šk. c. uč.	14 P		Bl. Ivana Valeška. Sv. Valentin
15 S		Sv. Pavel, pušč.	15 T	PO.Čm.	Bl. Andrej 1. r.
16 N	P.O.	2. po razglš. Sv. Berard in tov.	16 S	Čm.	Bl. Filipa 2. r.
17 P		Sv. Ant. pušč.	17 Č	Čm.	Sv. m. in mol. od dneva
18 T		Stol sv. Petra v R.	18 P	Čm.	Sv. Simom, šk. m.
19 S	P.O.	Bl. Tom., Karol, Bernard 1. r.	19 S	P.O.	Sv. Konrad 3. r.
20 Č		Sv. Fabijan in Sebast. m.	20 N		šestdesetnica. Bl. Peter 1. r.
21 P		Sv. Agneza, d. m.	21 P	Čm.	Ml. in sv. m. od dneva
22 S	Čm.	Sv. Vincenc in Anastazij, m.	22 T	P.O.	Sv. Marjeta Kortonska 3. r.
23 N		3. po razglš. Sv. Rajmund	23 S		Sv. Peter Damijan c. uč.
24 P		Sv. Timotej, šk. m.	24 Č		Sv. Matija, ap.
25 T		Spreobrnjenje sv. Pavla	25 P		B. Sebastijan 1. r.
26 S		Sv. Polikarp, šk. m.	26 S	PO.Čm.	Bl. Izabela 2. r.
27 Č		Sv. Janez Zlatousti, šk. c. uč.	27 N		petdesetnica.
28 P	PO.Čm.	Bl. Rogerij, Odorik, Egidij 1. r.	28 P	Čm.	Bl. Antonija 2. r.
29 S		Sv. Fr. Saleški, šk. c. uč.			
30 N	P.O.	4. ned. po razgl. Sv. Hijacinta			
31 P	P.O.	Bl. Ludovika in Pavla, 3. r.			

Opazka: V Malem oficiju bl. D. M. se moli od večernie 12. febr. dalje. Odgovor po tretjem branju; „Srečna“ in se izpusti: „Tebe Boga hvalimo“ do velike sabote, razen 19. marca.

VO = odveza, PO = popolni odpustek, Čm = sv. maša v črni barvi.